

EESTI POLITSEILEHT

Nr. 41/42

3. oktoobril 1922.

II. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aasta peale Mk. 800.—
 poole aasta peale 400.—
 weerand aasta peale 200.—
 Üksik number maksab Mk. 18.—

Aratellimised — järgmise kuu esimesest päevast.
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:
 1/1 lehek. Mk. 3000.— 1/4 lehek. Mk. 800.—
 1/2 1500.— 1/8 400.—
 1/3 1000.— 1/16 200.—
 1/32 lehek. Mk. 100.—

Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.
 Adressi muutmise 10 mk.
 Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Awalikkudest lõbustustest.

J. R—w.

Alljärgneimate ridade ülesandeks on üle-
 waadet anda määrustikke, mis maffavad
 awalikkude lõbustuste korraldamise ja
 nende järelwalwe kohta.

Rääkides awalikkudest lõbustustest, eriti
 awalikkudest ettekannetest, nagu teater ja
 kino, ei saa ära märkimata jätta nende
 nähtuste ligidast sugulust ühest küljest
 trüki-seadusega, teiselt poolt koosolekute
 seadustega normeeritawatest nähtustest.
 Awalikkude lõbustuste määrustega nor-
 meeritawate nähtuste suguluse tõttu trü-
 ki-seaduse alla käiwa alaga, on tihtigi sea-
 dusandlused awalikkude lõbustuste kohta
 käiwaid määrusi osaliselt koondatud trüki-
 seaduse alla.

Kuid eialgu puundutamata jättes neid
 waelufsi, mis tähendatud seadustega nor-
 meeritawate alade üksiteisest lahutamise
 juures tõusewad ja millede kohta edaspidi,
 kui uus trüki-seadus ning awalikkude ette-
 kannete seadus Riigikogu poolt maksma
 pannakse, lähemalt lõna mõtame, wõiks tä-
 hendada, et järelwalwe suhtes see nähtuste
 liigitamise küsimus raskust ei sünnita, sest
 maksma korra järele kõne all olemate näh-

tuste üle on ikkagi võimalik järelwalwet
 teostada, waatamata selle peale, mis näol
 nad ka ette ei tuleks.

Lõbustused wõiwad olla awalikud
 wõi kinnised. Meid huwitawad käes-
 olewal juhtumisel peaaesjalikult awalikud
 lõbustused. Awalikud lõbustused käiwad
 politsei järelwalwe alla.

Tõuseb küsimus: mis tähendab „awa-
 lik“ lõbustus?

„Awalikkuse“ mõistest.

Wastus, mis ülesseatud küsimuse peale
 esimese järelmõtlemise järele wõime anda,
 on see, et awalikkus tuleb lugeda seda
 lõbustust, mis korraldatud awalikus ko-
 has. Kuid sellega oleme uue mõiste juure
 saanud: awalik koht.

Awalikkus kohaks nimetatakse kohta,
 mis awatud kõigile ja kuhu igauks kas ta-
 suta, wõi teatud tasu wõi muul teatud
 tingimustel (näituseks nõutakse, wõib olla,
 et isik korralikult riides oleks) wõib pea-
 sedita.

„Awalikke kohti“ wõib jagada kolme
 liiki:

1) kohad, mis awalikud oma iseloomu poolest;

2) mis, awalikud oma otstarbe poolest;

3) mis juhtumisi awalikud.

Iseloomu poolest kuuluvad awalikude kohtade hulka need, mis tingimata ning kestvalt publikumile üldiseks tarvitamiseks määratud, nagu awalikud teed, tänavad, platsid ning jalutusteed.

Oma otstarbe poolest kuuluvad awalikkude kohtade hulka need, mis otsekohe oma loomu poolest seda ei ole, vaid mis seda sihi poolest on, mis kätte saada tahetakse. Nad ei ole mitte alati publikumile awatud, vaid ainult teatud tundidel või ajal; filmapildudel, mil nad publikumile finni, on nad era kohad.

Selle liigi alla käivad: templid, kirikud, awalikud muuseumid ning raamatukogud jne. Etia kuuluvad ka teatersaalid, mis niikaua awalikud kunni nad publikumile awatud, — kui nad finni, tulewad nad era kohtadeks lugeda, awalikud ametiasutused wastawõtmise tundidel, restoraanid, kõrtsid jne., samuti ka awalikud sõiduriistad, nagu raudtee üldised wagunid, omnisõidid jne.

Juhtumisi awalik koht lähed eelmistest kahest liigist selle poolest lahku, et kuna wiimaste awalikkuse iseloom tingitud kohast enesest, on kõne all olewad kohad erakohad, mis ainult publikumile enamwähem juhuslike sealwiibimise tõttu awalikkuse ilme omandawad. Kõikmas mõttes mõtab see mõiste oma alla teatud kohad, nagu näit. kauplused, millel juba osalt nende iseloomu poolest teatud awalikkuse ilme, mille tõttu wäheha wõi suurema inimese hulga sealwiibimisest kullalt, et neid awalikkudeks kohtadeks lugeda. Kui suur inimeste arv peab olema, seda ette ütelda ei wõi, waid seda tuleb otsustada igal konkreetsel juhtumisel. Wõib näituseks, kusagil kaupluses olla kaunike kogu inimesi, kes aga kõik lähedad sugulased; arusaadaw, et sel juhtumisel awalikkusest juttu ei wõi olla.

Kuid ei ole weel kõik ettekanded, mis awalikus lohas ettekantakse awalikud. Ettekande awalikkuse iseloom ei ripu üksi ära koha iseloomust, kus ta toime panakse. Olugi näituseks ettekanded toimepandud awalikus kohas, kuid, kui ettekandel wiibiw inimeste kogu sünnitab finnise grupi, kuhu mitte kõigil juurepeas lubatud, siis ei wõi sel juhtumisel ka ettekandeid awalikkudeks lugeda. Wastuotsja

kuigi ettekanded korraldatud erakohas, kuid kui sinna igauks wõib ilmuda, siis on ettekanded awalikud.

Awalikkude lõbustuste all wõiks üldiselt sarnaseid mõista, kuhu igauks wõib peaseda. Kuigi, wõib olla ükspäetsele ükspäetsele, näituseks alaealistele, lõbustusel wiibimine keelatud, ei kaota selle läbi eelnimetatud lõbustused awalikkuse ilmet. Kas lõbustus ühingu wõi seltsi wõi eraisiku poolt korraldatud, sel ei ole tähendus. Mõndanimetatud finnistele lõbustustele on wõimalik ka külalisi kaasa wita, ilma et lõbustus weel awalikkus muutuks. Samuti wõib ka finnisseid lõbustusi awalikkudes kohtades, nagu restoraanides, kabareedes jne. korraldada, ilma et neid awalikkudeks wõiks lugeda, kui tähendatud lõbustuste ajal kõrwalisi isikuid sisse ei lasta. Üksute, keda ühingu liikmed tunnawad, ühingu poolt korraldatud finnissele lõbustusele kaasawõtmine, ei muuda lõbustuse ilmet. Kui aga üsna kõrwalistel isikutel sissepeasimine wõimalik, siis kaotab see finnisuse ilme, ning lõbustuse peale tuleb kui awaliku peale waadata.

Awalikkude lõbustuste wastandiks nagt ülaltähendatud on finnijed lõbustused, kuhu ka kodused pidustused kuuluvad. Kodustele lõbustustele wõib politsei ainult siis peasu nõuda ning neid ka ära keelata, kui nendes midagi seadusewastast (Уставъ благочинія и безопасности § 296)

Awalikkudest ettekannetest:
teater, kino jne.

Suurima tähtsusega awalikkude lõbustuste hulgas, nagu muidugi arwata wõib, on need, mis seotud waimutoodete ettekandmisega, eriti just teater ning kino.

Awalikud ettekanded, eriti teatertüüdid käisid warem, nagu trükitootedki, eeltsensuuri alla, mida wähe teatertsensuuri, wähe dramaatiliseks tsens. nimetatakse. Mõni waimutoode pidi enne lawastamist isegi kahetõrse tsensuuri käest läbi käima: esiteks kui trükitoode, teiseks enne lawastamist. Seda teatertsensuuri põhjendati sellega, et lawastatud keos publikumi peale palju suuremat mõju awaldab kui trükitoote lugemine. Näituseks sel ajal toodakse muu seas ette, et ühe näidendi („La muette de Portiezi“) ettekanne Belgia 1830 a. rewolutsiooni põlema süütajaks olnud. Kuid järk järgult on seadusandlused üksteise järele selles asjas seisukoha muutnud, ning praegusel ajal on

awalikud ettekanded, wäljaarwatud fino ettekanded, eeltsensuurist enamjagu riikides wabad. Igatahes aitas siin kaasa trükitisensuuri ärakaotamine; seda enam, et paljudes riikides trüki- ning teatertsensuurid ühe seadusega olid normeeritud.

üldse wõiks tähendada, et n. n. draamaatilise- wõi teatertsensuur samuti kui trükitisõna omagi aja nähtawasti ära elanud ning selle tõttu seadusandluste poolt suuremalt jaolt ajaloo kolikambri heidetud.

Nii ei ole draamaatiliselt tsensuuri Prantsusmaal ega Saksamaal. Kuigi Prantsusmaal, nagu juristid arwawad (waata G. Barbier Code explicite de la presse) weel maffew sellekohane 1852 a. dekreet tsensuuri kohta, ei ole sellel siiski tegelikku tähendust, sest 1906 a. selleks enam krediiti ei lubatud, mille tõttu ka tsensuur täielikult lõppes.

Saksamaal on teatertsensuur lõpetud uue wabariiklise põhiseadusega (art. 118), millega igasugune eeltsensuur ära kaotatud, wälja arwatud finoettekanded, millede kohta seaduslikud kitsendused lubatud.

Kinofilmide kohta on Saksamaal eriseadus wälja antud (Sichtspielgesetz vom 12. 5. 1920). Et see üks hilisematest „tsensuuri seadustest“, siis ei oleks huwitufeta, teda mõne sõnaga puututada. Filme wõib siisemaal näidata ning wäljamaale etteandmiseks jaata ainult siis, kui nad sellekohaste ametlikkude läbiwaatamise asutuste (Prüfungsstellen) poolt lubatud. Wälja arwatud on ainult need, mis puht teaduslikes wõi kunsti huwides hariduswõi uurimisasutustes näidatakse. Filme wõib ära keelata, kui nad awalikku rahu wõi julgeolekut ähwardawad, usulisi tunnbeid haawawad, inimesi tooreks wõiwad

teha wõi demoraliseerida, Saksamaa wahetorda wälisriikide wahel wõiwad rikkuda jne. Keelu põhjus, ei tohi olla poliitiline, fotiaalne, usuline wõi eetilise ilmawaate tendents. Mlaealistele alla 18 a. wanaduse määratud filmide kohta on weel eraldi määrused makswad. Nende kohta wõiwad kogukonnad eraldi otsustada teha, mida fino-omanikud kohustatud on täitma. Lapfi alla 6 a. wanaduse on üldse keelatud fino-ettekannetele lasta.

Benemaal, nagu teada, maksis kunni rewolutsioonini dramaatiline eeltsensuur (Trüki- ja tsensuuriseadus §§ 83—92 W. S. R. XIV k.). Kõik lawastamisele määratud teosed said enne wastawate tsensurite poolt läbi waadatud, kus juures teose ettekannet ära wõis keelata ehk kui seda tsensur tarwiliku leidis, siis wõis teost muuta wõi kärpida. Lubatud teoste kohta saadeti teatritele lubatud tükkide alfabeetilised nimekirjad. Keelatud tükkide kohta peeti trükiasjade peawalitsuses sellekohast nimekirja. Rahwateatrites ning teistes sarnastes teatrites, kus odawate pilettide hindade tõttu peaaesjalikult liht-rahwas käis, wõis ette anda ainult neid tsensuuri poolt lubatud teosid, mis trükiasjade peawalitsuse poolt selleks soowitatud olid (§ 91 märkus). Nagu iseäranis wiimasest asjaolust näha, õigus terwest sellest korraldusest wastu endise poliitriigi wain.

Loomulik, et tsensuurwõimu kokkulange- mise järele sarnane kord püsima ei wõinud jääda. Ühel ajal trükisõna eeltsensuuri ärakaotamisega 1917 a. muudeti ära ka draamaatiline eeltsensuur. Nii algas Wene ajutise Walitsuse 27. apr. 1917 a.

Märkus.

Toimetusest ärarippumata põhjustel, nimelt trükitoõliste streigi tõttu „Päewalehe“ trükikojas, kus „Eesti Politseileht“ trükitakse, ilmub käesolew nummer tänasel kuupäewal suurendatud kujul; kuna nüüdsest peale „E. P.“ jällegi korralikult ilmuma saab.

määrus awalikkude ettekannete kohta järgmiste sõnadega: „Dramaatiline eellisenjuur kaotatakse ära“. Awalikkude ettekannete kohta pandakse maksma nagu trükitööna: kohtagi, karistusüsteem. Kriminaal ja kohtupidamise seaduste määrused trükitöödele kaudu kordajaadetud kuritegude kohta ja kaelakohtulikule wastutu-

sele wõtmise korõ tunnistatakse wastawalt maksmaks ka awalikkude etenduste kohta.

Geesti Wabariigi kestes on tähendatud määrused umbes samal kujul sifeministeeriumi poolt uuesti wäljakuulutatud 1920 a. („R. L.“ 26/27 — 1920 a.).

(Järgneb.)

Katkendid politsei ajaloost.

cand. hist. Oskar Angelus.

Ädiilide tegewus kaubandusalal puudutas peaaegjalikult turuforraldust. Kui meie arwesse wõtame, et näit., wanas Rooma linnas kariloomade, sigade, weohärgade, wilja, weini, aiawilja, kala ja delikateess iga ühe tarwis eraldi turg oli, kuhu juure weel wäga tähtis orjaturg tuleb arwata, siis saame umbkaudse pildi ädiilide laialdasest tegewuswäljast kaubandusalal. Siin juures olgu muu seas tähendatud, et Roomas weel üks omapärane wärdjate turg oli, kus asjaarmastajad ostjad juures wäljawalikus igasuguseid küürakaid, sääremarjadeta, lühikesekaelisi, terawpealisi jne. inimestüüpe wõtsid leida ja kus tõsised „eht“ wärdjad wäga kõrgelt hinnatud said. Tähtsamateks turgudeks olid orja ja kariloomade turud. Tähendatud turgude juhtes oli ädiilidel mitte ükski politseilise järewalwe õigus (näituseks kohustus haigete ja ära karanud orjade müümist mitte lubada), waid neil oli ka turu tegewuses ettetulewates tšiwitil asjades kohtumõistmise õigus.

Ühenduses ädiilide turutegewusega oli nende ülesandeks wõidelda elukalliduse wastu, eriti just terawilja hindade tõusu wastu, mis, kui silmaspidada Rooma linna juurearwulist rahwahulka, kui ka seda, et maakojad, kus wilja tuli muretšeda, kauge mere taga olid, mitte tänuwäärt ülesanne ei olnud. Ädiilide kohuseks oli tarbainete hindade parajuse eest hoolitšeda, wilja hangeldajate wastu wõidelda ning kogukonna poolt rahwale wäljajagamiseks määratud wilja odawate hindadega wõi koguni hinnata wälja jagada ning wilja tagawarade üle järewalwet pidada. Wäga tihti tuli selle juures ette juhtumisi, kus ädiilid, ka oma warandust wilja muretšemise operatsiioonidesse pannes, ta terweni kaotasid. Weel enam: ühest Tiibri üle kallaste ajamisest, mis terve wiljasaagi kui ka kogutud wilja tagawarad üle uputas, eh-

põua-aastaft Egiptuses oli küllalt, et mitte ükski ädiilide karjeeri, waid tihti ka kas näljase rahwa wiha wõi keisri halastamata otsuse tagajärjel nende elu häwitada.

Edasi kuulus ädiilide ülesannete hulka järewalwe kaalude ja mõõtude, kauba kõlblikkuse ning puhtuse üle — mis lõunamaal alati rängem teostada — samuti ka müügile pakutud keelatud kaupade eemaldamine nii hästi turgudel kui ka kauplustes. Siinjuures olgu tähendatud, et Rooma linnas peale ülalnimetatud hulga turgude õige suur arm igasuguseid toiduainete kauplusi oli (nii näit., IV aastajaja algusel loeti Roomas 254 pagariäri ja 2300 söögiõlikauplust).

Õpüks oli ädiilide peale kaudsest pandud ka töötasu küsimuste lahendamine. Sel alal täitsid nad umbes töökaitse kommissaaride kohuseid.

Siis kuulus ädiilide administratiiv tegewusse weel järewalwe tänawate, platšide ja awalikkude kohtade üle. Täna wate korrahoidmise kohustus lasus Rooma majaanikkude peal. Ädiil pidi selle järele walwama, et tähendatud kohustus korralikult täidetud sai ja tema wõis tarbekorral ka tõrkujate majaanikkude kulul tarwili parandusi ära teha lasta, neid töid harilikult wähepakumise teel wälja andes. Juhtumistel, kui parandust nõudwad tänawad awalikkude asutuste eest mõõda witsid, makseti paranduskulud muidugi walituskasjast.

Ühes sellega pidi ädiil tänawa puhtuse üle ning uulitsaliikumise kohta maks wate määruste täitmise järele walwama. Muu seas aratab tähelepanu feeld Rooma linna tänamatel kümne tunni jooksul peale pätefese tõuju wanterdega sõita, wäljaarwatud õõ jooksul linna tulnud turu ja talumeeste wantrid, sõidud awalikkude pidustuste puhul, mõnede waimulikkude sõidud ning awalikkude ehituste juures töötamad weo-

abinud. Seeld oli põhjendatud sellega, et kardeti, et liig suur liikumine tänawapinda ja majasid ning mustuselanaale, mis maa all, wõis rikkuda. Selle keelu järeltus oli see asjaolu, et kuni kolmanda aastasajant erasfikute poolt wanritel sõitmine väga harwa ette tuli. Ühenduses nimetatud ülesandega pidid ädiilid selle eest hoolt kandma, et kõik tänawatel olwad liikumise takistused korraldatud saaks.

Siin peab jällegi tähendama, et ädiilide järelwalwe tänawate liikumise, puhtuse jne. kohta mitte kerge ei olnud. Wana Rooma linna tänawad olid hästi kitsad ja pealegi wõtsid kõitsugused majade ette uulitsate äärde ehitatud kauplused, kõrtsid, lihakarid, habemeajamise ärid ja teised sarnased ettevõtted palju ruumi. Eriti olid löögimajade all tihti peale terwete uulitsate kaupa majaesised kinni, nii et, näit., keiser Domitianus sunnitud oli nende arwu suurel määral vähendada, et tänawaid liikumisele enam wähem wabaks teha. Peale tulekahjude, milledest eraldi weel jutt saab olema, oli Rooma linn kestwas hädaohus kõitsuguste häwitawate loodusjäändumuste, kõige pealt maawärisemise ja — kowadel ning sügijel — weenputuste eest Tiibri jõe juure tõusu tagajärjel. Pahatühti seisis terwed linnajaoad wee all, fillad said lainete poolt ära wiidud, üksikud majad ja terwed uulitsad wee häwitawa jõu läbi purustatud ja paljud inimesed hukatud.

Roomulikult lasus eelpoolnimetatud ülesannetega ädiilide peal ka järelwalwe majade ehitamise kui ka majade elamiseks kõlbulikkuse järele, ühe sõnaga umbes praeguse aja ehituspolitseli ülesanded. Selle juures olid üürimajad Rooma linnas (ja üldse oli Rooma linnas walitsew olukord sarnane prowintsi omale), mis hangeldamise otstarbel ehitatud, kõik muu, kuid mitte elamiseks kõlbulikud. Ehituskryundid olid väga kallid, majasid ahwardas alaline tule- ning uputushädaoht, mille tõttu omamitid ja ehitajad sunnitud olid wõimalikult lühikese aja jooksul wõimalikult kõrgeid katusid kätte saada püüdma. Wiimast oli wõimalik kätte saada ainult kõrgete üürhindadega (nagu see praegusel ajal Euroopas moeks on saanud) ja odawa, s. o. halwa ehitusega. Galwa ehituse ja alawääruslise materjaali tõttu tekkisid warsti praod ning majade kokkulangemised olid fagedased juhtumised.

Awalikkudel turgudel keelatud raamatute põletamine, isikute kõrwaldamine, kes tänawatel seisuse kohaseid riideid ei kannud (mis iga seisuse kohta täpipealselt kindlaks olid määratud), järelwalwe awalikkude pidustuste, matusrongide jne. üle, kontroll joogi- ja söögikohtade, supelasutuste, awalikkude majade üle ja muud sellesarnased kohustused olid samuti ka ädiilide ülesandeks. Näib, et ädiilide peal ühel ajal sellega ka terwishoiu-politseli tegewus oli pandud, kusjuures filmas tuleb pidada, et maalaria ja teised tõbed Roomas peaaegu igapäemaks nähtuseks olid ja et epideemia lained väga tihti linna ja terwe maa üle ujutasid. Nii olla keiser Commodus'e walitsemise ajal suurema epideemia (nagu arwatakse rõuged) puhul, mis loetakse kõige koledamaks mitte ainult wanas Roomas, waid terwes wanas ajaloos, üksi Rooma linnas päewa jooksul 2000 inimest surnud. Mis niid ädiilide sunnibinõudesse puutub, mis nad oma kirjeldatud administratiwusel tegewusel tarbekorral kajutada wõisid, wõiks peale eelpool tähendatud õiguste weel nimetada nende õigust üldisusele hädaohulikka asjaolusid kõrwaldada (nagu hisjelangeda ahwardawaid majasid maha lasta kiskuda), erasfikuid karistada, eriti orje ja näitlejaid, kes, nagu teenistusest wäljajaidetud soldatid, wargad ja kelmid, kodanliselt autuks olid tunnistatud; warandusi pandiks wõtta ja lõpuks rahatrahwisi määrata kuni umbes 3000 kuldrublani. (Wõrdluseks olgu tähendatud, et Peterburi gradonathalnik rahu ajal üldse administratiw keel rahatrahwisi ei wõinud määrata ja ainult sõjaseaduse maksuuse korral eeltähendatud määral wõis trahwida ja et meie politseiülemaatel teatud juhtumistel õigus on rahatrahwi kuni 3000 margani määrata).

Ädiilide arw oli, nagu warem tähendatud, esialgu neli, pärastpoole aga kuus, selledest kaks Caesar'i poolt ametisse seatud ädiilid eriti pealinnale toiduainete muretsemise ning nende wäljajamise eest hoolt pidid kandma. Et Rooma linn neljast suurest linnajaoost koos seisis, siis tuleb oletada, et iga linnajao kohta üks ädiil oli. Hiljem sai Rooma keiser Augustuse poolt 14 ossa jagatud, kuid see ei jündinud mitte politseilistel otstarbetel, waid et ajajooksul õige keeruliseks muutunud ususse puutuwaid küsimasi kergemini lahendada.

(Järgneb.)

Inglise politsei ametnikkude ettevalmistusest.

Londoni politseiametniku wiisatus ja formidus ühes haruldase enese üle walitsemisega on kogu kultuuri-ilmas tunnistamist ja tarwilist hindamist leidnud, sellepärast ei ole huwitujeta siin kohal neid põhijooni ära tähendada, mis Inglise politsei ametialale ettevalmistuses ja kaswatuses maksuwel.

Guwitaw on kõige pealt nähtus, et koosseisu täienduseks tarwisminewaid noori ametnikka eriti seks määratud wilunud agendid maad mööda reisides otsiwad. Kui wastawad isikud leitud, proowitakse need kõigeülgsest ja piinlikult politseiajutuse poolt nende kehalise kõlblikkuse, waimuomaduste ja iseloomu suhtes läbi. Tähelepanemiseväärt on nähtus, et ametnikku siina linna ehk maakohta ametisse ei määrata, kus tema juundinud wõi pikemat aega elanud on, wäljaarwatud isikud erandid.

Inglismaal on samuti kui Jaapanis põhimõte maksuw, et politseiteenistusse endiseid sõjawäelasi arukordadel wõetakse, peale sõja tõusis paratamata nende arm politseis. Oidakse arwamisel, et pikemat aega sõjawäes teeninud isikud jedawõrd sõjawäeliste käskude ja korraldustega harjunud on, et nad kodanikkude wastu õiget tooni iga kord ei taba.

Kõige esiti saadetakse politseiameti kandidaadid politsei kooli, kus nad 8 nädalase kursuse läbi peawad tegema. Esimese kahe nädala jooksul õpetatakse peaaesjalikult kehaliisi harjutusi umbes Rootsi süsteemi järgi, mis kursuslasi kehaliiselt kui ka waimliiselt elawamaks teeb. Neid harjutusi jatkatakse kogu kursuse lõpuni. Kolmandast nädalast peale hakatakse praktilist politseiteenistust õpetama, nimelt jaoskondade (sektioonide) ja posti teenistust ning abiandmist õnnetute juhtumiste puhul. 3ga ettekande lõpul peawad kursuslased üht teatawat juhtumist protokolleerima. Neid ettekandeid jatkatakse 4. ja 5. nädalal ühes tähtsamate seaduste ja määruste tutwunemisega. Wiimaste nädalate jooksul õpetatakse peaaesjalikult seaduste tundmist ühes praktiliste näpunäidetega juurduse tegemise üle ja politsei-ala eetikat, kusjuures õigluse ja wiisakuse peale kõige rohkem rõhku pandakse. Nende eriainete kõrwal õpetatakse ühtlasi ka lugemist, kirjutamist ja kaardi tundmist.

3ga üsiku kursuslase edusammude kohta

peetakse kursuse ajal midagi teenistuselehe taolist, kuhu kõige piinlikumalt ülespidamine kut ka edasiõudmine ära märgitakse. Kursuse lõpul on väga piinlik walik nõnda, et harilikult saajast ainult 20 tegeliku teenistuse peale üle witaakse, neile ühtlasi ka munder antakse.

Jaoskonnas teenides jatkatakse noorte õpetamist edasi, iga päew üks tund selleks iga jaoskonnas olewa ametniku poolt. — Puuduliku kooliharidusega ametnikud on peale selle kohustatud igal nädalal 6 tundi koolis käima.

Sarnane õpetöö kestab 6 kuud. Posti teenistuses käib noorem ametnik alguses ainult wilunud konstableri (kordniku) saatel, kes siis temale kohuste täitmise puhul tarwilisi näpunäiteid annab. Peale selle komandeeritakse noori ametnikke pea iga päew kohtuistungitele, kus nad seaduslase asjaarutusega mitmekülgsest tutwunewad. Ühes nooremate ametnikkudega komandeeritakse kohtusse üks politsei-inspektor, kes noorte ülespidamise järel kohtus walwab.

Inglased panewad selle õpewiisi peale väga suurt rõhku. Ka Saksa politseiringkonnad hindawad seda kohtupraktikat politseile väga kõrgelt. Dr. Weidlich, kes üks parematest Inglise politsei asjatundjatest, tõendab, et kohtus saab Inglise politseinikule see wanumata arwamine sisse istutatud, et kunagi kellegi kuritegija kohta rutulist eelotsust teha ei tohi, mis harilikult kõige suuremaks weaks politsei juures lugeda tuleb ning selle asemel rohkem kuulma ning nägema ja vähem rääkima harjuwad.

Ka Inglise rahwa kaswatusesmärt — aumehelikkus (gentlemanlik), mis latalistes rahwakihitides enesedistsipliini ja ühistunnet edendab, seisab just politsei kaswatuses esimesel kohal. See omapärane rahulik ja kindel ülespidamine iga kodaniku wastu, ühes enesewalitsemise ja wiisakusega on sellest hallikast pärit.

Üldiselt peab tõendama, et Inglise politseiametnik küll sarnast teoreetilist haridust ei saa, nagu seda Saksa uuemad politsei koolid pakuwad, sealseid wõimud on siiski ojanud rahwa omapärasuse ja seadustele wastawalt enam praktilisel teel sarnast eeskujuliku ametniku tüüpi luma, kes täie eduga ja laitmata Inglise politsei väga piiratud ülesandeid täita suudab. R. R.

Mõnda arestantide kirjawahetusest.

Prof. S. N. Tregubow'i järele M. L.

On olemas kahte liiki kirje ning tähekest, mille laudu arestandid oma wabaduses wiibiwate sõp-radega ja kaaslastega ühenbust püüawad alal hoida. Esimesse kuuluvad kirjad, mis kirjutud n. n. süm-patetiliste tintidega ehk mitmejuguiste teiste ollus-tega, mis kirjutades nähtawat jälge järele ei jäta, nagu näituseks süljega, weega, piimaga jne. Teise liiki langewad kofuräägitud salakirja — šiffri — abil kirjutud kirjad. Neil tuntakse weel kolmandat liiki arestantide kirjawahetust — kõigeharilikuma tindiga ehk pliatsiga sula-selges Cesti keeles kir-jutud kirjad, mis wabanewate kaasistujate ja mõni-tord ka „heašüdamliste“ wangiwahitide läbi sündja tasu eest wangimajast wälja toimetakse.

Tuleb tähele panna, et karistust istuwad wangid wäga harwa oma kirjawahetuses wälise ilmaga sala-tinte ja nende aseaineid tarwitawad. Seda rohkem wõib tähendud kirjawahetamise wiisi aga eeluuri-mise all istuwate wangide juurest leida. Neil on tihti peale wajadus oma wabaduses wiibiwatele kaaslastele ja tunnistajatele näpunäiteid anda, mis-jugustega wiimastel tuleks esineda ülekuulamise puhul kohtu-uurija juures ehk kohtus. Harilikult on see-juguste kirjade sju dige lühile — tihti mõned üfsi-tud sõnad, millest aga kirjaajaale jätkub asja seisu-orrast arusaamiseks.

Sümpatetilistest tintidest ja nende aseainetest sei-sawad just wiimased arestantide juures heas kuul-suses. Kõige pealt juba sellepärast, et esimesi wangimajas raske omandada, samuti nende ilmutamise-aineid. Pealegi rikuvad mitmed salatindi sordid paberi läikpinda, mille tõttu wõimaldub seesuguse tindiga kirjutud teksti üles lugeda, kui kirja pealt langewa walgustuse abil tähpanelikult uurida. Seepärast wõib ütelda, et keemilisel teel walmitatud salatindid wangimajades üksnes harukorral tarwitu-sele tulewad.

Aseainetest seisab sülg esimesel kohal. Mõnikord tarwitawad arestandid salakirjade kirjutamiseks küll ka piima, kust ja ijege inimese wäljaseidete peal seisnud wett, kuid siiski kaunis harwa; piima ei ole wangimajas alati läepärast, kuna wiimased kats ainet kirjale kollaka jume annawad.

Süljel on aga kats head omadust: ta on alati saadawal ja teijeks rikub ta kõige wähem paberi läiget. Üksnes kõige hoolsam uurija wõib süljega kirjutud paberil tugewa küljewalgustuse abil ker-geid läikerikkeid märgata. Seda sülje omadust tundes oskawad wilunud kuritegijad temast wäärilisel tugu pidada.

Süljega kirjutud salakirja ilmutamiseks on olemas mitmekesised abinõud. Kõige lihtsam oleks kirja põlewa lambi kohal hoida ehk kuuma presrauaga triikida, kuni süljega kirjutud tähed kollaks muu-

tawad. Samuti wõib süljekirja sedawiisi ilmutada, kui kiri üheks filmapilgus tindi sisse kastetakse ja kohe selle järele kord läbi wee tõmmatakse. Mõlemad ilmutamisewiisid on aga kõlbmatud, kui asja huwi-des soowitaw ei oleks salakirja konfiskeerida. Kirja-jaaja märkaks niisugusel juhtumisel kohe, et kiri ju teatawa poolt ilmutud ja läbiloetud.

Kõige paremaks ilmutusabinõuks tuleb pidada grafiidi pulbert. Kahtlasele kirjapögnale raputakse paras kord grafiidi pulbert peale, mis süljega kir-jutud teksti külge wäga hästi kinni hakkab. Üle-liigne pulber lasub ennast paberilt hõltsasti ära raputada. Peale läbilugemist ja tarbekorral päewa-pildistamist wõib grafiidi pulbri teksti pealt wärskle leiva sju abil jäljetult kõrwaldada, nii et kirja-jaaja wähematti kahtlust ehk muudatust kirja juures ei märka.

Peale kirjeldute tunnemad arestandid weel tei-sigi salajase kirjawahetuse wiisi. Nii näituseks tar-witakse mõnel pool selleks otstarbeks wahatikkust, mil-lega sõgindude peale kirjutakse. Sõggis talitawad wangid panewad hoolega tähele pesemiseks saadetud sõgindusiid ja kui neile näib, et mõne sõgindu weerde peale midagi kirjutud, siis riputawad nad kahtlase koha peale tuhta, mille läbi kirjutud tekst nähtawaks muutub. Wastus saadetakse samade abi-nõudega järgmise toidujootamise juures tagasi. Kir-jeldud wiis on kõige rohkem tarwitusel Hispaania wangimajades.

Suwitaw on ka salakirjade kirjutamine niiskele paberile. Selleks kastetakse kirjutamiseks määratud paber märjaks, pannakse selle peale teine kuiv poo-gen ning kirjutakse siis wiimase peale terawa pliats-figa ehk tiluga kergelt rõhudes. Kiri ilmub niiskele paberile läbipaistwate joonte näol, kui teda wastu walget hoida. See kestab aga ainult senikaua, kui paber niiske on. Kuivates kaob tekst, kuid wõib aga jälle nähtawaks saada, kui paber uuesti märjaks kas-tetakse.

Peatame weel ühe salajase kirjawahetuse wiisi juures, mis tuntud kasšiberi (cassiber) nime all. Sassa recidivistide šargooni peal mõeldakse kasšiberite all tähekest, mida wangid wangimajades oma-wahel, samuti aga ka wangimajast wälja ning üm-berpöördukt mitmejuguiste kriugaste abil edasi toi-metawad. Üks kõige enam laialilagunenutest kasšiberi wõtetest seisab selles, et wangimaja raamatukogust lugemiseks wäljaantud raamatutes ehk kodus saadatud ajalehtedes üfsitud sõnad wõi jälle üfsitud tähed pliatsiga kergelt alla kriipsutawad, millest järgmine lugeja soowitud laused kokku loeb. Üldse on tähendud wõttes õlge mitmekesised, ja neid kõiki üles lugeda oleks wõimata. Doome ainult mõned näitused seesugusest kirjawahetusest.

Ühel juhtumisel sai eeluurimise all istuv wang oma sõbradelt tihti kirje, milles aga tema süüdistuse asjast ei tekstis ega ka ridade wahel sõnatehti ei lausutud. Wiimaks selgus, et kõik asjasse puutuvad teated olid kirjutud postmarkide tagumisele küljele. Teine lord sai teegi arrestant sõbradelt kirje, mis olid pridetud puuwilja ning lihatakkide sisse; tihedalt täiskirjutud sedelike oli keeratud peenitese tikutse ümber ja siis tinapaberiga kaetud, et kirja niiskuse eest kaitseks. Ühele wangile saadeti wangi-maija pudel piima, mille korgi all tihedalt täiskirjutud paberitükike leidus. Oli veel niisugune juhtumine: teegi eeluurimise all istuw wang sai iga-

päem wõrastemajast lõunasööti, mida sõbrad talle laatsid. Sööginõude põhja peale kirjutati sõbrad igalord teateid wangi süüdistuse asja käigu kohta ja said wastused samal teel, kuni terve kriugas juhtumise kombel awalikult tuli.

Lõpuks tuleb veel ka seda tähele panna, et wangi poolt saadetawates ehk saadawates legaalfetes kirjades mõnikord ette tulewad üsifitud mõttetud sõnad, millel kirja sisuga mingifugust ühendust ei näi olewat. Siin on enamasti tegemist kokkuraägitud fraasidega, mis kuidagi sellesse süüdistuse asjasse puutuvad, milles wang kinni istub.

(Järgneb.)

Kohtulikust arstiteadusest.

(2. järg.)

Teine näitus: omas töökojas, tööpingi, liistude ja nahtade keskel, nagu töö ajal, on äratapetud kingsepp. Tapmises langeb süüdistus tema naabri peale, kes oma süütegu üles tunnistab, kuid seletab, et tegi seda tüüsi kogemata, sest tapetu tulnud tema kallale ning enesekaitsete löönud teda ruskaga tu-gewastri pähe. Edasi selgub, et tapetu on kõrge, kuid löbja wäitese kaswuga ja tapetu on kullapoolses pealuus paremal poolel piferigune haaw puruks löö-dud nahaga ning pealuu selles kohas sisse murtud. Haawa järele otstades on selge, et süüalune ei räägi tõtt; pealetungija eest kaitseks ei saa lüüa kulla taha, niisama on wõimata pehme ruskaga piferigust haawa lüüa, mis peanaha ja luu ära-purustab, ka ei suuda lühitese kaswuga inimene, kõrwuti seistes pikakaswulifega, wiimasele pealae peale löwa hoop ruskaga anda. Sarnast haawa wõis tapetu saada pingi peal istudes ja oma töö üle kumardades selja tagant mingifuguse raske ja nüri riistaga, nagu raudkang, raske lepp j. t.

Haawa iseloomu järele võib arst konstateerida misjuguise riistaga on haaw löödud — torgata-wa (hang), terawa, lõikawa kuid kerge (nuga, wi-tat), terawa raskega (firmes), nüri ja raskega (kiwi, raudkang), sileda ja laia asjaga (laud); samuti võib otstada kas on hoop palja, kergesti kaetud (näit. särgiga) või pakku riidega (üliluu, müts) kaetud koha peale löödud. Ka võib mõnikord haawa seis-fuloha ja iseloomu järele otstades ütelda, kas sei-tis tapja — kas tapetu ees, taga, ülewal, külje pool jne. ning mõni lord koguni — kas kuriteost osawõt-jaid üks ehk rohkem oli. Kõik need teated on uuri-mise- ja kohtuwõimudele väga tähtsad ning anna-wad wõimalust kaebaluste süütegusi kindlaks teha ja süütute pealt kahtlusi wäärata. —

Mitte üksi surukehade ülewaatuse ja lahtilõika-mise tagajärgede üle ei anna arst oma seletusi, waid seda tuleb temal teha ka ellu jäänute ja mäs-nesuguste asitenduste kohta, mida kuriteo lordsaat-

misel tarwitati (näit. nuga, fuul, firmes, klaas ar-watama kihwitiga) ehk millede peal kuriteo asjasse puutumaid järkgi leidus nagu weweplekid või sel-lets arwatud märgid riiete peal, põrandal jne.

Wäga tihti tuleb arstil wälja anda tunnistusi, kas riius või sihikindlal pealetungimisel lüüa-annutele ehk tödde juures ettetulnud wigastuste saajatele. Et lüüa- või wigastuseaaja oma õigusi kohtu teel hakab nõudma, siis on temal tarwitik kindlaks teha saadud wigastusi ja hinnata nende raskest — on need elufardetamad, mõjuwad ter-wiise ehk töowõime peale. Wigastuste raskest ri-pub ära ka nõudmise suurus ja karistuse määramine kaebalustele.

Saadud wigastuste läbiwaatamine ja nende mõju terwiise ning töowõime kohta arstlikelt kindlakstege-mine on suure tähtsuse omanud isearanis peale töö-kaitse seaduse wäljakuulutamist, mille järele töös-tus-ettewõtjad on kohustud töö juures ettetulnud wigastuste ja õnnetuste korradel tööliste nende wi-gastusi tasuma abiraha näol. Selle juures tulewad aga tööliste ja ettewõtja wahel tihti waielused. Töö-line, oma eluraskustest wäljapeajemata seijuforraft või lihtsalt — inimese nõrkusest tingitud, soowib saadud wigastuse eest wõimalikult suuremat abiraha summat saada ning sellepärast püüab oma wigas-tuse tähtsust suureks puhuda. Ettewõtja aga, püü-des maksmise eest kõwale puigelda ehk wõimalikult wähem maksta, waidleb tööliste nõuete wastu seletades, et see oma wigastust simuleeritult suurendab, wigastus mitte töö läbi waid kõrwalistest olu-dest saadud ning lõppude-lõpuks läheb asi kohtuliku arutusele, kuhu arst kutjutakse wigastuste läbiwaatamiseks. Tööline seletab näituseks: et niistes ja külmas ruumis töötades on ta aja jookstel saanud jookswa-haiguse (Rheumatismus), paistetamad ja walutawad jalad ning edasitõttada ei suuda. Arst peab aga konstateerima, kas see nii on ja kas töö-lise seletus wastab tõele. Mõnikord selgub, et töö-

tiel on õigus, tema termis on ritutud kuid walu ja paistetis, mis muhtudena jalgade peal paistab, ei ole mitte jooksma-haigusest tulnud, waid wanad jalwaste ramiititud siifilisehaiguse järeldused, millel nüüdse töötugimistega midagi ühist ei ole ja loomulikult — abiraha saamiseks temal õigust pole. Töölise põhjalikul läbiwaatamisel leiab mõnikord arst ilma suurema raskufeta, et paljud tema kaebused on suurendatud wõi koguni wäljamõeldud, kuid sagedamini tuleb tema kaebuse tõsidust tõets pida ja seda kinnitada. Niisugusel korral on arstil tarwis kindlaks määrata, kui palju on ta kaotanud töödimeet — on ta päris wigane, täiesti töödimeetu, wõi kui palju, pool ehk weerand, endisest töödimeest alles. Selle järele on tarwilik weel kindlaks teha, et termisriite ja töödimeet kaotuse jai tööline oludes ja tingimistes, milles ta töötas, aga mitte kõrwaloludest. Minult siis mõistatse tööliisele wastaw abiraha; järjelikult — arst peab lohtule ütlemata, kas on tööliisel termisriite wõi töödimeet kaotus, kas on see töd tingimistes saadud ja kui palju on (mitu %) töödimeet kaotust.

Wagu juba eelpool tähendatud, tuleb arstil lohtule weel mitmesuguste teiste küsimiste peale was-

tuseid anda, näit. istu riite peal, kes enne kurt-tööd tapetuga koos oli, tema asjade külles, põrandal leitakse mingisugused kahtlased märgid, millel sarnadust wereplekkidega. Wärsket wereplekki wõib kergesti ära tunda, kuid nagu teada, muudab weri ruttu oma wärwi, muutub tõmmuks, tumedaks, ehk kui seda weel ära pesta, ära pühkida, wõi üle määrada on püütud, siis jääb ta koguni portplekk sarnaseks, millel mingisugust sarnadust werega ei ole. Kuriteo awalikulstegemiseks on aga tähtjas kindlaks teha, kas on see weri wõi harilik mustusplekk ja, kui weri, — siis kas inimese, looma wõi linnu oma. Seft sagedasti kinnitab kaebalune, et wereplekk kodulinna wõi looma tapmisest saadud. Sarnaste plekkidest wõetud osakeste, iseäranis wärs-kete, uurimisel wõib arst kergesti suurestegewa klaasi abil piirida, kas on neis wereliblesti olemas, ning kui neid leidub — siis on see weri, kui aga mitte — siis on need mingisugused kõrwalised plekid. Peale selle wõib weel wereliblede tuuma wormi, juuruse, puudumise ehk olemise järele uisustada, kas on see linnu, inimese wõi looma (lammas, wärsikas jne.) weri.

(Järgneb.)

Õigusteadusest.

Riik ja riigi wormid.

(5. järg.)

Õigusteaduses wabariigis rahwas ise seadusandmisest ja riigi asjadest otsesohwase osa ei wõta, tema teeb seda ainult parlamendi, s. o. oma esitajate kaudu, kes töötawad iseseiswalt ainult rahwa poolt kindlaksmääratud õiguspiirides. Riigi ülemwõimu kandjaks jääb ikkagi rahwas, mis ka harilikult põhiseadustes kateooriliselt äratähendatud on. Üleüldine walimise õigus annab demokraatlijes wabariigis iga kodanikule wõimalust, kui mitte just ise, siis wähemalt wahemehe kaudu riigi asjadest osa wõtta.

Wäljaspool esitleb wabariiki harilikult president. Tema õigused ja wõimupiirid wõiwad mitmesugused olla ning ripuwad ära juureense rahwa käest. Kuid igatahes on tema ajutine orgaan, wastutaw oma tegemise eest ja seaduseandmisest osa ei mängi, sest seadustandew wõim on ainult parlamendi käes ja temal ei ole õigust seadustawastid täielikult tagasi lükata, waid wõib seaduse jõusse astumist ainult edasi lükata.

Wäga laiad wõimupiirid on Põhja-Ameerika ühisriikide presidentil. Teda walib rahwas 4 aasta peale, tema on maa- ja merewäe ülemjuhataja ja

temal on armuandmise ja suspenziivne weto õigus, nimelt wõib tema 10 päewa jooksul seadust parlamendile (kongressile) tagasi saata, ja seda õigust tarwitawad Ameerika presidentid õige sagedasti. Peale selle on presidenti käes weel täidesaatew wõim. Tema määrab ametisse ja wabastab ministreid, kes ainult tema abid on, sest et walitsemise toimetuste eest wastutab president üksi, nii et tema korraldused wastawa ministri allkirja ei waja, kes ka parlamendi ees mingit wastutust ei kanna. Prantsusmaal walib presidenti parlament 7 a. peale. Walimist toimetawad mõlemad koad — senaat ja saadikute koda koos ühijel istangul. Tema kutsub parlamentit eraforralistel juhtumistel kokku, kuulutab parlamendi istangute wahewaegu, kuid mitte lanem, kui ühe kuu peale, ühes sellega on temal ka suspenziivne weto õigus. Walitsemise eest wastutawad parlamendi ees ministrid (president ainult äraandmise puhul), keda president enamiuse parteist määrab ja kes ametist lahuma peawad, kui parlament neile umbusaldust awaldeb. Sellepärast ei mängi Prantsusmaal president nii tähtsat osa walitsemises, kui Ameerika ühisriikide oma.

Saksa riigi president esitleb riiki ja saab rahwa poolt 7 aasta peale walitud. Tema wõimupiirid on sellepärast ka õige laiad. Rahwuswahelistes suhetes

määrab tema jaadituid ja teeb rahvusvahelisi lepinguid teiste riikidega, kuid tähtsamad lepingud nõuavad üheksajalilise parlamendi — Reichstag'i kinnitamist. President on vägebe ülemjuhataja, kuid sõjatuulutamise ja rahutegemine sünnib sellekohase seaduse põhjal. Riigi kantsleri ja ministreid määrab president, kuid viimased, kes ühtlasi ka presidendi valitsemise eest vastutavad on, peavad lahkuma, kui parlament neile umbusaldust avaldab.

Viimaks on presidendil õigus eraforralistidel juhtumistel avaliku ja riigi julgeoleku huvides mõningaid põhiseaduses kindlaks määratud kodanikkude õigusi ajutiselt kitsendada.

Aristokraatiline wabariit — on sarnane riigikord, kui riigi võim mitte terve rahwa, vaid mõne kõrgema ehk rikkama rahwa kätte käes. Sarnaseid wabariite oli enam kaunis palju, praegusel ajal neid enam ei ole. Riisamuti ei ole ka nõnda nimet. oligarhiat — s. o., riiti, kus ainult mõned ühikud isikud valitsevad, kes võimu oma kätte kistunud.

Riite võib veel jaotada ühtriikidesse ja riikide ühingutesse.

Üksus (unitaar) on riit, kus seadusandlik võim ainult riigi keskasutuse, parlamendi ehk kuningas käes, kuid selle peale vaatamata võivad ühikud maakonnad valitsemise kui ka kohtu alal, enam vähem iseseisvad olla.

Riikide ühigud: 1) Riikide ühigus (Staatenbund) on niisugune alaline riikide ühigus, välise julgeoleku otstarbeks, mille juures ühikud riigid oma suverenteeti ja iseseisvust täielikult alalhoiavad. Neil on ainult üldine asutus, kas ühikute riikide esitajate kogu ehk kuningas (Saksamaa XIX. aastaja esimesel pooltel).

2) Ühiriit (Bundesstaat) on riit, mille osad ka riigid, kes on ühinenud, et üheskoos sõjalist kaitset ja tähtsamaid majanduslikki harusi korraldada kuid nemad ei ole mitte täiesti iseseisvad, sest nende kõikide üle valitseb ühiguse võim. Niisugune lord on, näituseks Põhja-Ameerika Ühiriikides, kus ühiguse asju president ja parlament, mis kahest kojast koos seisab, juhivad.

Ühiriigid on veel Saksamaa Schweits, Austraalia ja t.

Personaal (isiklik) unioonid tekivad, kui kahe riigi valitsejaks juhuslikult, näit. päranduse seaduse põhjal, kuningas saab. Mingisugust uut riiti siis ei teki, sest mõlematel riikidel jäävad, nagu ennemgi, nende oma seadused ja asutused, ainus sibe nende vahel on kuningas. Sarnane ühendus oli Norra ja Rootsi vahel kuni 1905 a.

Reaal unioon on olemas, kui kahe riigi ühingu põhjal ühine alaline riigipea: sibe riikide vahel on palju kindlam, sest mõned seadused ja keskasutused on mõlemal ühised, nagu see endises Austria monarhias oli.

Peab mahet tegema unioontide ja intorporatsioonid vahel. Intorporatsioonid tekitab selles, et wäitsem ja nõrgem riit sulab suuremaga, nii et tema täihta oma iseseisvuse kaotab ja teise riigi osaks ehk maakonnaks saab, kellel ainult mõned omavalitsuse õigused võivad olla.

Tuleb ka ette, et üks nõrk riit, kõige sagedamini Sda maades, suurema Euroopa riitiga lepingu teeb, mille põhjal tema oma suverenteeti õigustest teise kasuks loobub, kuid selle vastu võtab wõimane wäitse riiti wassalli riigi kaitse, n. n. protektoradi oma peale.

Geesti wabariit. Geesti on täihta iseseisew, rippumata demokraatiline wabariit, kellel oma kindel maa-ala (territoorium), rahwas ja riigi võim. Viimane on rahwa käes, kes sellega Geesti riiti suverenteeti kandja.

Oma seadusandlikku võimu teostab rahwas kõige esmalt oma esituse — Riigikogu läbi. Riigikogus on 100 liiget, keda walitakse kordide hääleõiguslike kodanikkude poolt iga kolme aasta peale üleüldisel, ühetahelisel, otsekoheisel ja salajasel hääletamisel. Peale selle on Riigikogul õigus, kui tema seda tarwis leiab, oma liikmete arvu veel suurendada. Viimased ei ole seotud oma walitajatega mandaatide läbi, nemad peavad töötama oma südametunnistuse järel, saavad riigi poolt palka ja ei vastuta poliitiliste mõtteawalduste eest Riigikogus. Wangistada võib neid ainult Riigikogu loaga ehk kui kuriteolt tabatud. Peale selle on igaal Riigikogu liikmel õigus walituse poole küsimustega pöörata. Ühel neljandikul liikmetest on õigus walituse käest tema tegewuse üle aru pärida, mille peale walituse kohustatud on oma seletusi andma. Riigikogu kõige tähtsam toimetused on seaduste wäljaandmine. Peale selle paneb walitus Riigikogule iga aasta jiskutelekute ja wäljaminekute eelarwe arutamiseks ja wastuwõtmiseks ette. Viimaks kuulutab tema sõda ja teeb rahu, kinnitab rahvuswahelisi lepinguid, walib kõrgemaid ametnikke, muu seas ministreid ja Riigiwanema ja Riigikohtu liikmeid.

Kõrgem walitsemise võim on Wabariigi walituse käes, s. o. ministrite ja Riigiwanema käes, kes Riigikogu ees oma tegewuse eest vastutavad ja awaldatud umbusalduse puhul sunnitud on ametit maha panema.

Walituse ülesanded, lühidalt kokkuwõttes, seisawad riigi sise- ja wälispoliitika juhtimises, hoolitsemises wälimise puutumatus ja sitemise julgeoleku eest, seadustawade wäljatöötamises jne.

Presidenti Geestis ei ole. Tema aset täidab Riigiwanem, kes wabariiki esitab ja walituse tegewust juhib ning ühtlustab ja võib aru pärida ühikult ministritelt nende tegewuse kohta. Kõik walitsemise aktid, mida walitus wälja annab, kannawad Riigiwanema, wastawa ministri ja riigisekretääri allkirja.

Ametlike sühitegude eest võib walituse liikmeid wastutusele wõtta, kuid Riigikogu peab wastawa otsuse tegema, ja asja otsustab siis Riigikohus.

Geesti on demokraatiline wabariit ja sellepärast on tema kodanikkudel õigused isikliked ja poliitilised õigused, mis teiste wabariikide kodanikkudel. Sga hääleõiguslikel Geesti kodanikul on õigus Riigikogu walimistest osa wõtta ehk ennast walida lasta. Hääleõigust ei ole nõdra- või hullumeelsetel, pimedatel, kurtummadel ja pillajatel, kes eestkostimise all seisawad ja viimaks mõnede liikide kuritegijatel.

Peale selle wõivad õig kodanikud otsekohe seadusandlusest osa wõtta, nimelt rahwaalgatamise ja

rahvahäälamise läbi, kuid rahvahäälamistele ei kuulu eelarve ja laenu tegevine, maksuadused, sõja kuulutamine jne.

Mis puutub kodanikkude isiklikestesse vabadustesse, siis on nemad põhiseaduses ära tähendatud.

Rõõmudel kodanikkudel on kindlustatud nende isiku ja korteri puutumatus, usu- ja südametunnistuse vabadus, trüüki ja sõna vabadus, ühiste ja koosolekute vabadus jne. Ja ainult eraforalistidel juhtumistel võib neid õigusi piirata. (Särgneb.)

Mõned arvud välispolitsei 1922 aasta esimese poolaasta tegewusest.

Wälispolitsei tegewust käesolewa esimese poolaasta eest waadates leiame, et see arwude poolest väga mitmekesine on, sealjuures laialdasem ja arwurikkam kui eelmisel aastal. Nagu eelmiselgi aastal tor- kas esimesena filma laialdane ja arwuri- kas kirjawahetus. Nii on poole aasta jook- sul 739.025 kirja sisse tulnud ja 799.729 wäl- ja läinud. Sellest arwust langeb peawalit- suse peale sissetulnud kirjasid 49.701 ja wäl- jaläinud — 15.349. Kui kirjade arwud wä- lispolitsei koosseisu — 1030 peale jagada, kellel otsekohe kirjade täitmisega tegemist (alalisest koosseisust — 1891 — on maha arwatud kordnikud, teenijad ja käskjalad) tuleb igal ametnikul päewas 4—5 sissetul- nud ja 5—6 wäljaläinud kirja täita. Pea- walitsuses tõuseb see arw veel tuntawa- malt, nimelt tuleb siin igal ametnikul päe- wa jooksul 15—16 läbikäinud kirja kohta õiendusi teha ja anda. Rõõge arwurikkam oma kirjawahetuse rõhkuse poolest on Tal- linna linna politsei, mille sissetulnud kir- jade arw 159.881 ja wäljaläinud — 167.522 tõuseb, kuna kõige vähem kirjawahetusi läbi on käinud Järwa maakonna politseis, siin sissetulnud — 18.223 ja wäljaläinud — 24.272. Wõrreldes neid eelmise aasta pool- aasal läbikäinud kirjawahetustega, näeme, et arwud paarikümne tuhande võrra juu- renenud on (1921 a. esimesel poolal oli sissetulnud kirje — 716.533 ja wäljaläinud — 778.164).

Järgmisena wõtame arwustiku, mis ku- jutab mitmesuguste tunnistuste wäljaand- misel peawalitsuses ja kohtade peal.

Peawalitsuses on wälja antud:

Wälispassse	3.212
Certificate	289
Sissesõidu wiisumissi	72
Loteriide, näitemüükide ja korjan- duste lubasid	262
Siseweeatawate sõjariistade, lõh- keainete hoidmise, ostmise ja tar- witamise lubasid	136
Trahteriafutustes muusika ja teis- te lõbustuste ettekannete lubasid	78
Mitmesuguseid muid tunnistusi	117

Kokku: 4.166

Kohtade peal wälja antud:

Sõjariista lubasid	12.573
Wäljasõidu wiisumissi	5.165
Peatuslubasid	20.717
Isikutunnistusi	11.133
Isasuguseid muid tunnistusi	16.280

Kokku: 65.868

Üldiselt mitmesuguseid tunnistusi wäl- ja antud 70.034.

Wälispasside wäljaandmine wäljamaale sõiduks sünnib peawalitsuse passiosakon- nas. Üldtähendatud passide arwust on wälja antud passiraamatute näol — 2.718, eelmisel aastal kirjutatud, kuid wäljaand- mata jäänud — 7, lühikesajalisi (2-näda- lalisi) tunnistusi — 432 ja ühispassse — 39. Passide pikendusi on tehtud — 16.

Wäljaantud passide arwust on maksulisi olnud — 3.157 ja maksuta — 55. Passide eest sissenõutud summa ulatab 5.348.750 margani. Postiga on wälispassse wälja saadetud — 85, kuna ülejäänud koha peal isiklikult vastu wõetud.

Wäljamaalastele wäljaantud certificate on maksuta olnud — 22 ja maksulisi — 267, milledest 37 — 250-margalist ja 230 — tu- handemargalised on. Certificateid eest on sisse nõutud kogusummas — 241.250 mrf.

Wiisumite eest on peawalitsuse kaudu sisse nõutud 61.975 marka.

Loteriide lubasid on wälja antud kahesu- guseid: ühed rahalise loteriide toimepanemiseks, misuguseid on olnud — 42 ja teis- jed loterii-allegrii toimepanemise lubad — 30; näitemüükide ja selleks korjanduste toimepanemise lubasid ja rahalise tehakor- janduste lubasid wälja antud — 190. Peale tähendatud on loteriide, näitemüükide ja korjanduste lubade tähtaegu, nende lõppe- misel, pikendatud 90 juhtumisel.

Raskeriistade lubasid on kõige rõhkem wälja antud (klambrites sõrdluseks 1921 a. poolaasta arwud) Tartu maakonda — 1649 (1631), tema järel tulewad Wiru maa- fond — 1.440 (478), Pärnu maak. — 1427 (1.079), Harju maak. — 1.400 (1.071) ja Wil- jandi maak. — 1.396 (658) loaga. Sinnadest

kõige ees on Tallinn oma 1409 (560) loaga. Tartus on wälja antud — 548 (294), kuna Narwa ainult 92 (108) loaga rahuldatus on.

Lubade nõue mõrrelde eelmise aastaga on tuntawalt suurenenud.

Wäljasõidu wiisumisi kohtade peal on wälja antud peaaesjalikult linnades, neist suurem osa Tallinnas — 3.880 (3.610), Tartus — 548 (268) ja Walgas — 329 (322), kuna teistes linnades ja maakondades ainult mõnedkümmend wiisumid wälja antud ning Saaremaal see arv 5 peale langeb.

Peatuslubasid on politsei poolt kõige rohkem wälja antud Tallinnas — 5.904 (—), Wiru maakonnas on 3.021 (34), Narwas — 2.711 (440), Tartus — 1.986 (148), Pärnu maak. — 1.134 (35) ja Harju maak. 1.096 (—) peatusluba wälja antud. Teistes maakondades langeb wäljaantud peatuslubade arv jada peale.

Kuna eelmisel aastal suurem osa peatuslubasid passiosakonnast wälja antud, lasub käesolewal aastal see tööd täiesti politsei peal, mis wiimase tööd tuntawalt suurendab.

Käesolewa esimehel poolaastal Gestis olemate wäljamaalaste arv, kellele ülal tähendatud peatuslubad wälja antud, ulatab 22.487 isikuni; selles arvus meeste rahwaid — 16.920 ja naiserahwaid 10.567. Kodakondsuse poolest Gestis olemaid wäljamaalasi waadates leiame, et kõige suurem arv wenelasi siin peatab ja nimelt: mehi — 10.897 ja naiti — 6.773, neile järgnewad lätlased, arwu poolest — 2.170; sakslasi on Gestis — 1.582; poolakaid — 809; soomlasi — 624; leedulasi — 478; inalasi — 282; ameeriklasi — 127; prantslasi — 128; daanlasi — 276; norralasi ja rootslasi — 663 ja teisi — 892. Juutisid Gestis peatub — 2.115.

Wäljamaalaste wälja läinud on selle aja sees — 2.504. Kõige suurem prots. langeb jällegi wenelaste peale — 612, lätlasi — 481, sakslasi — 476, kuna teistel arwud alla saja langewad. Juutisid on wälja läinud — 311.

Isikutunnistusi ja igasuguseid muid tunnistusi on wõrdlemisi proportsionaalselt elanikkude arwule wälja antud. Esimesel kohal seisab siin jällegi Tallinn oma 5.166 isikutunnistuse ja 7.216 igasuguse muu tunnistusega. Kõige wiimaseks jääb Petserimaa, kus tähendatud tunnistuste arv ainult 300 tõiuseb.

Igasuguste tunnistuste wäljaandmise kohta peab ühtlasi tähendama, et siin mitte üksnes asi tunnistuste wäljakirjutamises ei seis, waid tunnistuste wäljaandmise eel tuleb politseil tõendawaid andmeid järele proowida ja igasuguseid teateid koguda ning protokolleerida.

Edasi waadates arwusi piiripolitsei alalt, näeme, et poole aasta jooksul on piiripunktide kaudu sisse tulnud 15.681 isikut ja wälja läinud 13.899. Nendest langeb wäljamaalaste peale sissetulnud arwust — 8.183 ja wäljaläinute arwust — 7.940. Kõige suurem Gestis sisse sõitjate arv oli mere kaudu läbi Tallinna piiripunkti — 5.730. Teisel kohal seisab Walga punkt oma 5.687 sisse sõitjaga, kuna Narwa läbisõitjate arv — 3.947 on.

Wäljaläinute arwuga esimesel kohal seisab Walk — 6.312, seega Tallinna 5.911 teisele kohale jättes. Narwa kaudu wäljaläinute arv langeb 1.435 peale.

Teiste piiripunktide kaudu läbiläinute arv on õige wäike ja tõiuseb ainult kuni 558. (Järgneb.)

Ametlik osa.

Päewakäskudest.

Politseipeamaltuse ülema päewakäsu:

12. septembril 1922 a. Nr. 82.

Härra siseminister, oma ringreisil Harju, Wiljandi, Walga, Pärnu ja Lääne maakondades kohapeal politsei tegevust wäliskorra poolest maabeldes, leidis järgmised korrasõid ja puudused:

1) Maanteede ja sõidade korrasõidu suhtes ei täida politsei teede wastuwõtmisel ja pärastõiel järelewalwel täpisealt teede korrasõidu määrusi ja sise-

ministeeriumi ringkirju. Kõigis neis maakondades, peale Lääne maakonna, wäljaarwatud ka wiimases üksitud osad, on teede ja sõidade seisukord alla kestmise.

2) Linnade tänamate, platside, jalgteede, õuete jne. awaliku puhtuse ja korra eest, wastawalt linnawalitjaste määrustele, ei pea politsei kõige suuremat hoolt. On linnu, kus isegi suuremad ja täidawamad tänamad täiesti rohutanud, näituseks Wiljandis, eht foristamata nagu Põltsamaa alewis.

3) Politseiajutuste ruumid ei ole kõige piinlikuma

korra ja puhtuse nõuete järele korraldud. Tuleb ette, et isegi walmisteks siltideks on paberilapadud, kõnelemata feespidistel ustel olevatest siltidest, uste klaasid purustatud jne., näituseks Wiljandis.

Üldsest leidis härra minister, et 1) omas töös jätab politsei korraldatud asutuste mulje, 2) Pärnu maakonna politsei on kogumuljes rahulolaw, 3) Vääne maakonna politsei on rahulolaw ja 4) Wiljandi maakonna politsei ülem wäheste hooltuse, korraldamatuse ja nõrga järelwalwe eest distsiplinaar korras karistada tuleb.

Sellest teada andes, panen ette eelnimetud politsei ülematele: 1) kindlasti nõuda, et alates sügiselest teetegemise tähtajast politsei teede ja sildade korrahoidmiseks oma kohustusi ja wõimu kõige kindlamalt ja energilisemalt tarwitaks, 2) et ühenädala jooksul, arwates selle päewakäsu kättejaamise päewast, linnawalitjaste määrused tänawate jne. puhtuse ja korra kohta kindlalt ja waljult saaksid ellu wiidud, 3) et politsei asutustes eeskujulit ja piinlit puhtus ja kord walitseteks.

Sündmused.

Kordniku tapmine.

Wana-Kariste politsei raiooniülem Jaan Wabbi on surmatud jahipüüsi ringkonnidega enne magamaminemist riidest lahtiwõtmise ajal. Kuulid on jooksnud pealaeft sisse, pead purustades, surm on olnud silmapilkne. Püüsilauengu tropid on toast leitud, millest järeldada tuleb, et lastmist on õige aegna lähedalt toimetatud.

Kirjadest toimetusele.

Kirjawahetus politsei asutuste wahel.

Meil on harjunud kombeks jaanud, et politsei asutused tihti kirju mitte sinna ei saada, kuhu seda paberi siju nõuaks, waid sellesamale asutusele, kust saadud. Toon selleks näituse. Ütleme, et Wiljandi maakonnas kuskil jaoskonnas on protokoll kokku jeatud ja on tarmis kedagi üle kuulata. Selgub, et nõuetaw isik selles jaoskonnas ei ela, waid on elama asunud ütleme Wõru maakonda. Saadetakse siis kirjawahetus Wõru maakonda. Seal aga leitakse, et isik on Tartu asunud ja kirjawahetus läheb Tartu. Kui nüüd Tartus isik üle on kuulatud ja nõudmine täidetud, tuleks, kui see siju järele selgub, kirjawahetus Wiljandi maakonda tagasi saata, kust ta wälja on tulnud. Selle asemel aga jaadetakse suuremalt jaolt jeda sama teed tagasi, nagu ta tulnud oli, s. o. Wõru maakonda ja sealt muidugi Wiljandi maakonda. Sarnaseid näitusi oleks palju ja veel keerulisemaid. Tahaksin siin kohal tähendada, kui palju

Wiljandi maakonna politsei ülemat Käär'i karistan distsiplinaar korras tase õõ-päewalise arestiga politsei peawahis. Ühtlasi hoitaw politsei ülemat Käär'i, et puuduste kordumistel temal politsei juhtimalt kohalt lahtuda tuleb.

Ühes sellega juhin kõigi politsei ülemate töisst tähelpanu härra ministri ülewalfirjeldatud nõudmiste peale, et analoogilised puudused enam ei korduks.

Nohtuminiisteeriumi määrus.

18. september s. a. Nr. 6.

Tartu-Wõru rahutogu ringkonna Petseri rahukohtunikute tööpiirkonnad määratud järgmiselt:

1. jaoskond — Petseri linn; wallad: Petseri, Järwesuu, Kulje, Mikitamäe, Obinitse Petseri maakonnast ja Drawa wald Wõru maakonnast.

2. jaoskond — Wallad: Senna, Satterina, Isborsti, Wilo, Panikowitschi, Laura ja Luhamaa Petseri maakonnast.

Jaoskondade asupaid Petseri alemis.

Kuritegija on senini selgeteks tegemata, kuid kahtlus langeb waraste poolt kättemaksjate peale, peaaesjalikult Jaan Juhari p. Sotteri peale, keda tähendatud raiooniülem möödaläinud talwel kord wahi alla wõttis ja kes minewal nädalal Wiljandi wangimajast ära põgenenud.

Juurdlus on käimas.

See ilmaasjata teistelt asutustelt aega ja posti tulu nõuab. Selle asemel, et otse Wiljandi maakonda tagasi saata, kus ükskord saata ja üks posti tulu oleks, rändab kirjawahetus weel Wõru maakonda, kus kiri sissekantud ja edasi saadetud saab, mis jälle mitme isiku aega ära wõtab.

Nagu politsei aruandest näha, on wältpolitseis 1921 a. läbi käinud ümargusest 3.000.000 kirja. Arwame, et $\frac{1}{100}$ sellest arwust, mis launis wältselli wõetud, oleks mitte otsekohe saadetud tarwilisesse asutusesse; see teeks wälja 30.000 kirja, mis oleks ilmaaegu saadetud ja maksaks 150.000 mrf. postite kulu, peale selle weel töö aeg, mis kirja sisse- ja wäljakirjutamine nõuab.

Üksikult wõttes, näitab asi üsna lihtne ja wäitlane olewat, aga kui meie armud wõtame, siis näeme, kui kohutawalt suureks nad kaswawad üle riigi, mida aga täiesti mõits kokku hoida. Sel pool toodud read näitawad, kui wõrd tähtis on, et pa-

berit mitte ilmaaegu sinna saata, kuhu jaks tarwidust ei ole.

Sedasama wõiks ütelda paberite kohta, mis dielt adrešseeritud ei ole.

Wimase pahe kõrwaldamiseks oleks soowitam

wälja anda üleriiklist politsei kirjeldust, kus kõit politsei asutuste asupaigad täpi pealt ära oleks tähendatud.

—mens—

Küsimused ja kostmised.

Nr. 1499. Rairooni ülem S. Kõifimine. Kuit maal rairooni ülema rairoonis keegi ära upub ja filmapilt saab weest wälja tõmmatud, ehk kui keegi juhtumisi omale kihwitawat ollust sisse wõtab jne., kui lootust on, et arsti rutulisel kohale ilmu- misel võimalik on, õnnetut ellu äratada, kas wõib rairooni ülem (kui majanduslikstel põhjustel rairooni ülemal omal hoobust ei ole) omale alluwašt rairoonist käsutada isikut, kes mitte kibeda töö juures ei ole, arsti järele sõitma?

Kas wõib selleks mitte käsutättja kohta sunduslike abinõusid tarwitusele wõtta ja selleks sundida? Mõlemil juhtumistel kelle poolt saab arsti kütija sõiduraha wälja makstud, kui palju (werstade järele), ja kes peab nõudma, kas rairooni ülem wõi sõitja.

Wastus. Politsei kohuste hulgas on ka abtandmine õnnetu juhtumiste puhul ja sellekohaste korralduste tegemine. Kui tema õigustatud ja tarwilised korraldused täitmist ei leia, wõiks tõrkujat R. N. § 30 põhjal wastutusele wõtta. Kulud tuleksid politsei asutusel kanda.

Nr. 1730. Lugeja nr. 4706. Kõifimine. „R. L.“ nr. 147/148 — 1920 a. wäljakuulu- tatud aj. seadusega on politsei kohustatud ka wahi alla otsekohe wõtma süüdlasi, kelle süüdistus ettenähtud R. N. tr. sead. § 117 alusel.

Kas tulewad isikud, kes lasteriista luba pole õigel ajal ehk unustuse tõttu peale loas tähendatud tähtaega uuendanud, wastutu- sele wõtta R. N. tr. sead. § 117 alusel ja kas tulewad otsekohe wahi alla wõtta. Riisa- muti ka nende kohta, kes keelatud kohas lasteriistast lajewad.

Wastus. Waata „E. P.“ nr. 25 — 3. juu- nist j. a. lehek. 429.

Nr. 1733. Kõifija nr. 1899. Kõifimine. Tee- nin kriminaalpolitsei agendi koha peal, kuid olen osakonna ülema päewakäsjuga krimi- naal noorema ametniku aj. kohuste täit- jaks määratud. Täidan täiesti ametniku kohuseid, kuid kas olen mina õigustatud wäljajõitude eest noorema ametniku päe- waraha saama?

Wastus. Ametniku päewaraha wõiks ametniku kohuseid täitja agent ainult sel juhtumisel saada, kui koosseisus ettenähtud ametniku koht waba on ja agent ajutiselt kuni nimetuseni ametniku kohuseid täidab.

Nr. 1743. Kordnik J. N. Kõifimine. Kas on linnawalitsusel õigus maksu nõuda po- litsei ametniku jalgratta pealt, mida polit- sei ametnik oma kohuste täitmisel tarwi- tab. Ja kui on õigus, kas nii palju, kui Baltiski linnawalitsus nõuab ratta pealt — 450 marka ja numbri eest 50 marka, mis kofku teeb 500 marka?

Wastus. Waata „E. P.“ nr. 24 — 27. maist j. a.

Wäljaandja: Toimetuskomisjon.

Tegelik toimetaja:

Wastutaw toimetaja: E. Maddison.

K. Rogermann.

Kuulutused.

Tunnustakse makswusetaks järgmi- sed kadumaläinud isikutunnistused:

Treuhold, Helene Gotthebi t., w. a.
Põlliwere wallaw. 10. 7. 20. a., nr. 88.

(10251)

Selm, Martin Tõnise p., w. a. Wiljandi l.
pol. jsk. 17. 8. 20. a., nr. 6937.

(10258)

Riisman del, Anna Hansu t., w. a.
Wiljandi l. pol. jsk. 10. 12. 19. a., nr. 2956.
(10259)

Reumann, Rosalie Aldo t., w. a. Koodi
wallaw. 23. 12. 19. a., nr. 126. (10260)

Sassiad, Mart Mardi p., w. a. Taewere
wallaw. 19. 12. 19. a., nr. 141. (10261)

- Saks, Anette-Rosalie Jüri t., w. a. Rapla wallaw.** 25. 1. 21. a., nr. 2698. (10262)
- Sonn, Johann Karoline p., w. a. Polli wallaw.** 7. 1. 21. a., nr. 785.
- Bauer, Natalie Jakob t., w. a. Uulu wallaw.** 23. 9. 21. a., nr. 81.
- Waarman, Julie Karli t., w. a. Enge wallaw.** 1919. a.
- Nõrgesaar, Julie Tõnise t., w. a. Wana Põltsamaa wallaw.** 1919. a.
- Siiu, Aleksander Aleksandri p., w. a. Pärnu I. pol. jsk. 2. 6. 20. a., nr. 11236.**
- Egipt, Aleksander Karli p., w. a. Pärnu I. pol. jsk. 20. 4. 20. a., nr. 10483.**
- Holland, August Jüri p., w. a. Tahkuranna wallaw.** 23. 5. 20. a. nr. 172.
- Tomson, Wilhelmine Hendriku t., w. a. Tammieste wallaw.** 24. 12. 19. a., nr. 83.
- Tiits, Aleksander Jaagu p., w. a. Tammieste wallaw.** 16. 9. 20. a., nr. 379.
- Winkel, August Marti p.**
- Vaurberg, Karl Johani p., w. a. Püski wallaw.** 20. 8. 20. a., nr. 1130.
- Näert, Marie Karli t., w. a. Kõhtla wallawalits. 1920. a. märtsikuul.**
- Rikkas, Mart Tõnise p., w. a. Rapla wallaw.** 15. 6. 20. a., nr. 2341.
- Josti, Marie Jaani t., w. a. Audru wallawal. 17. 1. 20. a., nr. 126.**
- Rauha, Aleksander Jaani p., w. a. Kasaritsa wallaw.** 30. 4. 20. a., nr. 1312. (9612)
- Ruff, Bernhard Marie p., w. a. Võru maak. pol. ül. p. 2. 8. 22. a., nr. 121/2255. (9613)**
- Rosenberg, Rosalie Johannese t., w. a. Erastwere wallaw.** 31. 1. 20. a., nr. 807. (9614)
- Punga, Elise, w. a. Kõhtla wallaw.**
- Mihailow, Jwan, ajut. isikutunnistus, w. a. Narwa I. pol. ülema p. 17. 3. 21. a., nr. 74.**
- Prudowikow, Nikolai Dimitri p., ajut. isikut. nr. 211 ja peatusluba nr. 32842. (2187)**
- Demidow, Aleksander Konstantini p., ajut. isikut., w. a. Harju maak. pol. ülema p. 12. 8. 21. a., nr. 736, ühes elamisluhaga, maksuusega kuni 13. 8. 22. a. (10005)**
- Ronowittson, Peeter Aleksei p., ajut. isikut., w. a. Tartu I. pol. ülema p. 10. 5. 21. a., nr. 92, mille peal Tartu maak. pol. ülema elamisluha 23. 5. 22. a., nr 673/5436, maksuusega kuni 5. 11. 22. a. (10105)**
- Samson, Herbert Richardi p., w. a. Ruigatsi wallaw.** 21. 5. 20. a., nr. 873. (8478)
- Riwi, Peeter Reinu p., w. a. Ruigatsi wallaw.** 6. 12. 21. a., nr. 1350. (8479)
- Maasik, Johan Tõnise p., w. a. Pataküla wallaw.** 1. 5. 20. a., nr. 1225. (8480)
- Dpikow, Gurjan Peetri p., nr. 1794. (8745)**
- Ratmann, Gritsanst Bevt p., nr. 2082. (8746)**
- Sild, Oskar Abrami p. (8747)**
- Plechankow, Patafi Theodori p., nr. 486. (8749)**
- Nemtsew, Mihail Mihaili p., nr. 26. (8751)**
- Jasõkowa, Aleksandra, nr. 739. (8752)**
- Pärn, Miide Karli t. (8754)**
- Migatšow, Andrei Maksimi p. (8756)**
- Prussakow, Jegor Peetri p., nr. 344. (8757)**
- Repimann, Anton Andrei p., w. a. Saapsalu I. pol. jsk. 15. 1. 21. a., nr. 2971. (9521)**
- Tint, Anette Gustawi t., w. a. raudtee pol. ülema p. 14. 11. 19. a., nr. 2208. (9522)**
- Pärn, Jaan Tõnu p., w. a. Rawila wallawal. 31. 5. 20. a., nr. 648. (9523)**
- Jürgenson, Nikolai Karli p., w. a. Uulu wallaw.** 17. 4. 20. a., nr. 78. (9524)
- Seilig, Lea Susmanowi t. (9603)**
- Woitka, Auguste Miina t., w. a. Võru I. pol. jsk. 3. 12. 19. a., nr. 3090. (9606)**
- Sain, Milda Samueli t., w. a. Kasaritsa wallawal. 31. 8. 21. a., nr. 113. (9607)**
- Puusepp, Oswald Johani p., w. a. Võõsi wallaw.** 22. 1. 20. a., nr. 75. (9608)
- Saahas, Johan Jaani p., w. a. Pert wallaw.** 31. 12. 19. a., nr. 659. (9609)
- Feodorow, Walentin Stepani p., w. a. Wittina wallaw.** 30. 12. 19. a., nr. 425. (9610)
- Reimann, Jaan Jaagu p., w. a. Taewere wallaw.** 24. 8. 20. a., nr. 938. (10004)
- Dhakas, Jüri Peedi p., w. a. Suure-Rõppu wallaw.** 12. 11. 21. a., nr. 1187. (10007)
- Sand, Dagmar Aleksandri t., w. a. Wiljandi wallaw.** 12. 12. 19. a., nr. 103. (10254)
- Rosenberg, Kadri Hansu t., w. a. Wiljandi I. pol. jsk. 21. 9. 20. a., nr. 7143. (10255)**
- Jürisson, Mihkel Peedi p., w. a. Wiljandi I. pol. jsk. 17. 12. 19. a., nr. 4929. (10252)**
- Raud, Adine Juhani t., w. a. Rätti wallawal. 2. 1. 22 a., nr. 1069. (10701)**

- Hanski, Otto Andrese p., w. a. Edmeru**
 wallawal. 12. 12. 19 a. nr. 1024. (10704)
- Haren, Jaan Karli p., w. a. Sauga**
 wallawal. 23. 12. 19 a. nr. 252.
- Hoff, Anna Mihkli t., w. a. Pärnu I.**
 pol. jsk. 4. 10. 20 a. nr. 12276.
- Haage I, Anna Alide Karli t., w. a. Abja**
 wallawal. 31. 12. 19 a. nr. 1733.
- Prick, Peeter Hansu p., w. a. Wana Ka-**
riste wallawal. 19. 12. 19 a. nr. 93.
- Sautin, Andrei Semjoni p., w. a. Wask-**
narwa wallawal. 26. 6. 21 a. nr. 67.
- Jakobson, Kusta Mardi p., w. a. Hääde-**
meeSte wallawal. 25. 6. 20 a. nr. 331.
- Andresson, Emmeline Mune t., w. a.**
HäädemeeSte wallawal. 2. 11. 20 a. nr. 392.
- Bachmann, Gustaw Jüri p., w. a. Tori**
 wallawal. 13. 1. 20 a. nr. 152.
- Paawel, Udo Jakobi p., w. a. Wana**
Antsla wallawal. 30. 12. 20 a. nr. 635.
- Elbing, Jaan Jaani p.**
- Kesfer, Gustaw Wiio p., w. a. Tall. I.**
 pol. 2. jsk. nr. 842. (10168)
- Haab, Paul Jaani p., w. a. Nehatu**
 wallawal. (10169)
- Tõnissõn, Elisabet Jaani t., w. a.**
Selli wallawal. nr. 670. (10167)
- Wassiljew, Sergei Timofei p., ajut.**
isikut., w. a. Järwa maak. pol. ülema p.
 (7. 5. 21 a. nr. 64.
- Feldmann, Karl Johani p., ajut. isikut.**
 (nr. 47.
- Aruuse, August Peetri p., ajut. isikut.,**
w. a. Wiljandi I. pol. jsk. 15. 4. 22 a.
nr. 115. (10284)
- Rahu, Ratti, wälja autud Kuresaare I.**
 pol. nr. 2480. (2295)
- Rebane, Oskar, w. a. Tartu I. jsk. pol.**
 nr. 8157. (2296)
- Sepner, Adele, w. a. Tall. I. pol. 5. jsk.**
 nr. 12210. (2297)
- Aruuse I, Aleksander, w. a. Nõmme pol.**
 jsk. nr. 2833. (2299)
- Weermann, Johannes, w. a. Raudteede**
 pol. nr. 5664. (2300)
- Jälle, Alara, w. a. Tall. I. pol. 6 jsk.**
 nr. 5244. (2298)
- Pitw, Emma-Bertha Gustawi t., w. a.**
Rakwere I. pol. jsk. 3. 12. 19 a. nr. 1692.
 (7698)
- Raasik, Heinrich Jakobi p., w. a. Iwan-**
duse wallawal. 22. 12. 19 a. nr. 741.
 (7699)
- Woolmann, Heinrich Juhani p., w. a.**
Iwanduse wallawal. 12. 12. 19 a. nr. 137.
 (7700)
- Dietrich, Rosalie Hendriku t., w. a. Wil-**
jandi I. pol. jsk. 15. 6. 22 a. nr. 8437. (8193)
- Estusõn, Elsa Jaani t., w. a. Mitu**
alewial. nr. 1532. (8194)
- Nummer, Marie Jüri t., w. a. Tall. I.**
 pol. 5. jsk. 1920 a. nr. 1059. (8289)
- Moutshun, Nikolai Feodori p., w. a.**
Kaarma-Suure wallaw. 7. 6. 22 a. nr. 998.
 (8392)
- Kurist, Adolf Mihkli p., w. a. Rakwere**
 wallaw. 7. 2. 22 a. nr. 1538. (8394)
- Roots, Aleksander Jaagu p., w. a. Reht-**
na wallaw. 9. 12. 19 a. nr. 5. (9069)
- Keter, Hans Udo p., w. a. Järwakandi**
 wallawal. 10. 12. 19 a. nr. 20. (9070)
- Pohla, Aleksander Jaani p., w. a. Pohla**
 wallawal. 22. 1. 20 a. nr. 1215. (9072)
- Weidenberg, Jaan Jüri p., w. a.**
Juuru wallaw. 10. 12. 19 a. nr. 273. (9073)
- Hamburg, Hans Matfi p., w. a. Rehtna**
 wallawal. 25. 2. 21 a. nr. 31. (9074)
- Kremm, Elwine Tõnu t., w. a. Mawere**
 wallawal. 29. 12. 19 a. nr. 259. (9531)
- Unuf, Dsward, nr. 1225. (9670)**
- Madisson, Albert, nr. 991. (9670)**
- Täht, Hans, nr. 106. (9670)**
- Siim, August Mardi p., w. a. Wiljandi I.**
 pol. jsk. (10035)
- Uus, Juuli Jüri t., w. a. Saffi wallawal.**
 1920 a. (10036)
- Veik, Elise Udu t., w. a. Uusna wallawal.**
 1919 a. (10038)
- Kuusik, Anu Johani p., w. a. Tarwastu**
 wallawal. (10039)
- EnderS, Jüri Udo p., w. a. Heintali**
 wallawal. 13. 12. 19 a. nr. 35. (10040)
- Koik, Melanie Mardi t., w. a. Tuhalaane**
 wallawal. 11. 1. 21 a. nr. 9. (10042)
- Bauer, Jaan Tõnise p., w. a. Suure**
Kõpu wallawal. 1919 a. (10043)
- Sirel, Anna Juhani t., w. a. Wiljandi**
 I. pol. jsk. 13. 10. 20 a. nr. 7288. (10278)
- Johanson, Elsa Jaani t., w. a. Wil-**
jandi I. pol. jsk. 29. 4. 22 a. nr. 8380.
 (10279)
- Johanson, Riisa Johani t., w. a. Wil-**
jandi I. pol. jsk. 30. 9. 20 a. nr. 7230.
 (10280)
- Järwekülq, Johan Jaani p., w. a.**
Wiljandi I. pol. jsk. 4. 12. 19 a. nr. 1341.
 (10281)
- Daentler, Edgar Johannes Rudolfi p.**
Wiratfi wallawal. 24. 5. 21 a. nr. 210/211.
 (10282)
- Räbu, August Andrese p., w. a. Sõltre**
 wallawal. 22. 10. 21 a. nr. 1211. (10283)
- Aruuse, August Peetri p., w. a. Tartu**
 I. pol. 1. jsk. 1. 6. 21 a. nr. 10688. (10284)

- Reimann, August, w. a. Rae wallawal. 13. 1. 20 a., nr. 571. (2189)
- Rorbet, Martin Kristjani p., w. a. Nehatu wallaw. 17. 8. 20 a., nr. 1112. (2190)
- Dewid, Mieta Aleksandri t., w. a. Baltiski pol. jsk. 19. 10. 21 a., nr. 1376. (2326)
- Trummal, Mari Jüri t., w. a. Painre wallawal. 21. 2. 22 a., nr. 867. (5094)
- Sutt, Helene Antoni t., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 21. 11. 19. a., nr. 345. (6880)
- Annus, Elisabet Peetri t., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 15. 1. 20 a., nr. 7761 (6880)
- Poff, Emilie Johani t., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 20. 12. 19 a., nr. 4973 (6880)
- Rüütel, Minna Märdi t., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 4. 12. 19 a., nr. 1903. (6880)
- Friedenbaum, Anna Peetri t., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 5. 1. 20 a., nr. 6559. (6880)
- Adams, Johannes Peetri p., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 31. 12. 19 a., nr. 1598. (6880)
- Vellap, Eugeni Johani t., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 6. 12. 19 a., nr. 2721. (6880)
- Ais, Eduard Jüri p., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 3. 12. 20 a., nr. 1227. (6880)
- Eduard, Aleksander Mihkli p., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 3. 5. 20 a., nr. 10735. (6880)
- Märtin, Johannes Jakobi p., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 4. 12. 19 a., nr. 2339. (6880)
- Treier, Ella Johani t., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 8. 12. 21 a., nr. 13655. (6880)
- Jpsberg, August Jaani p., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 24. 4. 20 a., nr. 3989. (6880)
- Sawronow, Nikolai Jakobi p., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 24. 11. 19 a., nr. 1001. (6880)
- Pallo, Karl Jaani p., w. a. Kirepi wallawal. 22. 12. 19 a., nr. 146. (6880)
- Cautson, Teena Jaani t., w. a. Abja wallawal., nr. 546. (8192)
- Roselill, Miide, w. a. Warangu wallawal. 19. 12. 19 a., nr. 668. (8594)
- Liebreich, Johannes, w. a. Warangu wallawal. 18. 12. 19 a., nr. 472. (8595)
- Pender, Amanda Peetri t., w. a. Kunda-Malla wallawal. 23. 4. 20 a., nr. 1207. (8650)
- Essenjon, Franziska Georgi t., w. a. Rafwere I. pol. 25. 3. 20. a., nr. 4981. (8687)
- Kuldwere, Jüri Tõnu p., w. a. Rafwere I. pol. 6. 6. 21 a., nr. 6170. (8688)
- Tillikas, Amalie Priidikü t., w. a. Rafwere I. pol. 9. 12. 19 a., nr. 786. (8689)
- Keder, Teena Rigulase t., w. a. Rafwere I. pol. 22. 12. 19 a., nr. 3364. (8690)
- Bürger, Lydia Johani t., w. a. Rafwere I. pol. 20. 1. 20 a., nr. 4337. (8691)
- Saujalg, Alma Joosep t., w. a. Rafwere I. pol. 15. 1. 20 a., nr. 4252. (8692)
- Domingas, Ann Jakobi t., w. a. Rafwere I. pol. 24. 11. 19 a., nr. 845. (8693)
- Voigom, Piisa Jaani t., w. a. Nehatu wallawal. 9. 3. 20 a., nr. 754. (9525)
- Kranfeldt, Aleksander Jüri p., w. a. Kolga wallawal. 28. 5. 20 a., nr. 1463. (9526)
- Steinberg, Karl Gustavi p., w. a. Naspere wallawal. 6. 12. 19 a., nr. 724. (9527)
- Wittmann, Aleksander Augusti p., w. a. Jõekehme wallawal. 16. 12. 19 a., nr. 379. (9528)
- Kewwai, Linda Jaani t., w. a. Võru I. pol. 24. 11. 19 a., nr. 820. (9615)
- Kewwai, Theresje Jaani t., w. a. Võru I. pol. 21. 11. 19 a., nr. 819. (9616)
- Harjo, Jakob Peetri p., w. a. Kasaritsa wallawal. 11. 12. 19 a., nr. 63. (9618)
- Moris, Karl Adami p., w. a. Kasaritsa wallawal. 5. 7. 21 a., nr. 73. (9619)
- Jänes, Olga Märdi t., w. a. Kasaritsa wallawal. 18. 12. 19 a., nr. 163. (9620)
- Rögel, Alma Kusta t., w. a. Kärkula wallawal. 8. 1. 20 a., nr. 176. (9907)
- Suits, Märt Märdi p., w. a. Tarwastu wallawal. 15. 1. 20 a., nr. 628. (10008)
- Grünberg, Anna Augusti t., w. a. Wiljandi I. pol. jsk. 10. 12. 19 a., nr. 3225. (10009)
- Roortmann, August Anna p., w. a. Sürgawere wallawal. 19. 12. 21 a., nr. 896. (10013)
- Saugernebo, Jüri Riisu p., w. a. Siisu wallawal. 1920 a. (10014)
- Steinberg, Rudolf Johani p., w. a. Narwa I. pol. 7. 1. 22 a., nr. 30519. (10108)
- Reinbaum, Andres Peetri p., w. a. Tartu I. pol. 1. jsk. 9. 2. 19 a., nr. 1699.
- Alton, Johan Jaani p., w. a. Tori wallawal. 4. 4. 22 a., nr. 101.
- Kruusimägi, Mihkel Johani p., w. a. Tori wallawal. 16. 3. 30 a., nr. 516.
- Uus, Mihkel Mihkli p., w. a. Pärnu I. pol. jsk. 9. 1. 22 a., nr. 14330.
- Pertma, Johan Johani p., w. a. Pornuse wallawal. 24. 4. 20 a., nr. 122.
- Trempe, Wladimir Jaagu p., w. a. Lahkuranna wallawal. 19. 11. 20 a., nr. 263.
- Wort, Heinrich Matssi p., w. a. Kilingi wallawal. 18. 8. 20 a., nr. 544.
- Tejwanid, Piisa Jüri t., w. a. Andru wallawal. 3. 5. 22 a., nr. 583.

Klemets, Juuli, w. a. Rakvere l. pol. jsk. 11. 12. 19 a., nr. 2647.
 Maas, Rosalie Hansu t., w. a. Undla wallawal. 16. 7. 20 a., nr. 1385.
 Gross, Emilie Jaani t., w. a. Naaspere wallawal. 19. 12. 19 a., nr. 907.
 Gross, Olga Hansu t., w. a. Undla wallawal. 9. 12. 19 a., nr. 154.
 Tints, Juuli Johani t., w. a. Laitsaare wallawal. 4. 12. 19 a., nr. 285.
 Käspri, Gustaw Jaani p., w. a. Nehatu wallawal. 20. 1. 20 a., nr. 104. (2191)
 Ripper, Woldeemar Madise p., w. a. Tallinna l. pol. 1. jsk. 18. 12. 19 a., nr. 5066. (10551)
 Reimann, Jaan, w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 1. 4. 20 a., nr. 10267. (10553)

Walter, Andres Andrese p., w. a. Tall. l. pol. 1. jsk. 23. 8. 21 a., nr. 13348. (10554)
 Somelt, Karl Georgi p., w. a. Tall. l. pol. 1. jsk. 29. 11. 19 a., nr. 990. (10552)
 Uuf, Johannes Jaani p., w. a. Rudina wallawal. 15. 12. 19 a., nr. 5. (6971)
 Praats, Jaan Kdo p., w. a. Jõgeva wallawal. 11. 12. 19 a., nr. 196. (6970)

Esmese järgu KINO-TEAATER „KASINO“

Näidatakse ainult kõige paremaid filme.
 11121 Direktor **S. S. Woinow.**

Kirjastus nr. 5.

~ ~ ~ ~ „VARRAK“ soovitab oma ~ ~ ~ ~
 ~ ILUKIRJANDUSLIKKA WÄLJAANDEID. ~

A. Adson / Roosikrants Luuletused. Hind 50.—
 A. Adson / Vana laterna. Luuletuskogu. II trükk. Hind 50.—
 A. Adson / Henge palango. Luuletuskogu. Teine trükk. Hind 50.—
 P. Aren / Linollõiked. Kunstalbum. Hind 100.—
 Eessaare Aadu / Võitlevad lohed. Hind 40.—
 Johannes Barbarus / Kolmnurk. Luuletuskogu H. 70. —
 E. Enno / Kadunud kodu. Luuletuskogu Hind 40.—
 E. Enno / Valge õõ. Luuletuskogu. Hind 40.—
 August Gailit / Muinasmaa. Romaan. Hind 125.—
 Anna Haava / Meie päivest. Hind 40.—
 Anna Haava / Tõõde kogu. I anne. Luuletused. Hind 40.—
 A. Kitzberg / Laurits. Näidend 3 vaatuses. Hind 100.— (Müüdüd).
 A. Kitzberg / Libahunt. Draama 5 vaat. Hind 55.—
 A. Kitzberg / Tuulte pöörises. Draama 5 vaatuses. Hind 65.—
 Lulu Kitzberg-Pappel / Sõja eal. Jant. Hind 35.—
 J. Kärner / Kõigist tugevam. Novell. Hind 50.—
 Jaan Kärner / Ajalaulud. Uus luuletuskogu. H. 60.—
 Jaan Lintrop / Surnute püha. Näidend. Hind 40.—
 Jaan Lintrop / Euroopa. Kommet 3 vaat. Hind 75.—
 O. Luts / Inderlin. Reisivestid. Hind 40.—
 Oskar Luts / Tootsi pulm. „Kevade“ ja „Suve“ järg. Hind 150.—
 Mait Metsanurk / Jumalata. Novell. Hind 80.—
 Milli Mallikas / Imbi. Novell. Hind 125.—
 Milli Mallikas / Kirju rida. Novellid. Hind 100.—
 Milli Mallikas / Vestid. I anne. Hind 100.—
 Kaarlo Orava / Tiibuse Jaagu kojutulek. Jant 1 vaatuses. Hind 35.—
 Karl Rumor / Siiruviruline. Jutud ja vestid. H. 60.—
 Johannes Semper / Pierrot. Luuletuskogu. H. 50.—
 Joh. Semper / Jäljed liival. Luuletuskogu. Teine trükk. Hind 50.—
 Gustav Suits / Ohvrisuits. Kogu armastuslaule. Hind 150.—
 Gustav Suits / Tuulemaa. Luuletuskogu. II trükk. Hind 125.—
 Gustav Suits / Elu tuli. Luuletuskogu. Kolmas trükk. Hind 100.—

Gustav Suits / Lapse sünd. Iluväljaanne Ado Vabbe joonistustega. Hind 150.—
 A. H. Tammsaare / Pikad sammud. Teine tr. H. 100.—
 A. H. Tammsaare / Juudid. Draama kolmes vaatuses Hind 100.—
 A. Tassa / Hõbelinik. Legendid. Hind 100.—
 Marie Under / Eelõitseng. Luuletused. Hind 50.—
 Marie Under / Sonetid. Hind 50.—
 Marie Under / Verivalla. Luuletused. II trükk. Hind 60.—
 Marie Under / Sinine puri. Luuletuskogu. Kolmas trükk. Hind 60.—
 Henrik Visnapuu / Hõbedased kuljused. Luuletused. Hind 100.—
 G. d'Annunzio / Surnud linn. Tragöödia. Itaalia keelest tõlkinud V. Ridala-Grünthal. H. 120.—
 Karl von Freymann / Pärast üheksandat termidoori. Miniatüür ühes vaatuses. Tõlk. H. Jänes. Hind 30.—
 Maksim Gorki / Muinasjutud elutõdest. Vene keelest tõlkinud J. Prümmel. Hind 50.—
 Georg Kaiser / Gaas. Draama 5 vaatuses. Tõlkinud J. Semper. Hind 60.—
 Eino Leino / Ühepäeva liblikad. Novelletid. Soome keelest tõlkinud Bernhard Linde. Teine trükk. Hind 60.—
 Ch. von Lerberghe / Paan. Satüüriline komöödia Tõlkinud J. Semper. Hind 90.—
 A. Schnitzler / Suremine. Novell. Tõlkinud Bernhard Linde. Hind 60.—
 H. Sudermann / Fritschen. Ühejärguline näidend. Tõlkinud Bernhard Linde. Hind 30.—
 Jakob Vassermann / Suudlemata suu. Tõlkinud J. Albrecht. Hind 40.—

KIRJASTUS A.J.S. „VARRAK'U“ juhatus, kontor ja ladu asub TALLINNAS, S. Tatari tän. nr. 1, tel. 6-81. Äritunnid iga päev kl. 9—5.

Osakond Tartus: trüki- ja köitmis-koda ning raamatukauplus, Rüütli tän. nr. 24/28, telef. 3-20.

Õmblusmasinate ladu

S. Karja tän. nr. 19.

A. Tammes.

Soovitat paremat süsteemi masinaid
:: täieliku vastutusega. ::

Peale selle nende jagusid, nõelu, puhast
masina õli odava hindadega.

11106

Soome majandusline kauplus

Wiru tän. 16. Kõnetr. 9-69.

Soovitab igatseltsi

klaas, portselaan, kiwi, email, alumiinium
ja nikkel nõusid.

Serwliisid, — Lambid, — Priimused.

Austusega

11108

M. Girschewitsch & Co.

Nr. 4. Suur Pärnu maantee Nr. 4.

Klaas- ja kiwinõude kauplus

„KUNGLA“

Soovitab austatud kaubatarvitajatele
kõiksugu klaas, kiwi, email, alumiinium,
teras ja raua kaupe.

Müük wõistlemata odawalt ja
11124 igal arwul.

Koloniaalladu

Biskwi ja kompweki tehase

„ORIJOL“

pakub omast ladust suuremal
arwul koloniaal kaupe: jahu,
riisi, suhkurt, Mathis ja raswa-
heeringaid.

S. Tartu mnt. 7. Tel. 15-54.

11116

25 — Suur Tartu maantee — 25

Omanik S. GLUSHKIN.

KOMPWEKI WABRIK JA KOLONIAAL KAUPlus

„EESTIMAA“

Soovitab omast wabrikust kompwekke,
shokolaadi ja biskwiite wõrdlemata headuses
ja engros ladust kõiksugu koloniaal kaupe.

Hinnad wõistlemata odawad. 11117

25 — Suur Tartu maantee — 25

Järwakandi Klaasi- wabriku ladu

W. Pärnu maantee nr. 31

soovitab suuremal ja vähemal arwul akna-
klaasi, seinapappi, tapeete, liimi, katuspappi
ja kõiksugust maaldri materjaali.

11122

Wennad Tofer

Tallinn, Rataskaewu tän. nr. 6. Tallinn.

Suures wäljavalikus

igasugused wäljamaa ja
kodumaa manufaktuur-
:: kaubad. ::

11112 Üksnes jällemüjatele.

Oma ladud Londonis ja Berlinis.

K/M. WERSCHBITSKY

Tallinn, Wiru tän. nr. 14.

Kohwi-, tee-, laua-, pesu- ja köögiserwliisid.
Lambid, tahid, klaasid, pead ja nende jaod.
Emailleeritud-, alluminium- ja nikkel-keedunõud.
Wiina-, napsu-, likööri- ja teeklaasid;
Laua-, tasku-, köögi- ja habemenoad.
Juukselõikamise masinad.
Woodid ja matratisid.
Grammofonid ja noodid.
Liurauad, suusad j. n. e.

11109

Soovitame kõrges headuses

Walga õlle ja mõdu wabriku

Pilseneri

**Müncheni ja
Märtsi õlut
ning GUSTAW TREIER'I
mineraaljookide saadusi
nagu:**

limonad, selters jne.

**TALLINNAS,
S. Arehna t. 23, kõnetr. 405.**

828

Philipp Schaefer

Tallinnas, Harju tän. 21.

::: Tel. 12-12. :::

Suur walik kirjutus-
ja joonestamis-ma-
terjaale, kui ka kon-
::: tori tarbeid. :::

Hinnad väljaspool wõistlust.

830

Inglis Magasin,
kalewi äri,

asub nüüd

Wiru tän. nr. 4,

Passaschi kõrwal.

832

Eesti selts

„Lootus“

W. Tartu mnt. 25.

Suure wäljawalikuga
odawate hindadega

::: **EINELAUD** :::

kõrge, suitsust puhas ruum.

829

L. Freybach,

Tallinnas, Niguliste tän. nr. 11.
Kõnetr. 15-30. Kõnetr. 15-30.
Soowitan Belgia Originaal F. N. Browninguid,
püstolid, jahipüssa ja laskemoona väga
mõõdukate hindadega.

Inglise metallkaupade
ja masinate äri

BECOS

Tallinn, Rataskaewu t. 5, telef. 12-68.

11111

Tallinna Laki- ja Polituuri-
wabrik

H. Graf & E. Jürgens

Tallinnas, Narwa m. 31.

Soowitab omast ladust kõrges
headuses piirituse lakkisid ja
polituure. 11120

Käsitööriistu ja ehitusmaterjaali

ostate kõige odavamalt

F. Wachtmeisteri

kauplusest Tallinnas

11115 S. Tartu m. Nr. 1.

Kauplus „Turg“

■ Suur Pärnu maantee Nr. 5. ■
(endine Schmidt)

soowitab maameestele häid tsinkitud ämb-
reid, wask margapuid, tormi laternaid, klup-
pesid, loomaketta, köietamiseketta, päitse ja
Roomaketta, hobuse ja ehituse naelu, aida-
lukkusid, heinahangusid, sõnikuharkisid, põl-
lutööriistu, soola, rauda, sepasüsa, koloniaal-
kaupa, nahka.

11123 Ostetakse häid kaeru.

KAUBANDUS ÜHISUS

11114

„OSTA“

Wiruäärava puistee 27.

Kõnetr. 12-32 18-51.

Soowitab omast ladust põllutöö-
masinaid ja riistu:

Lokomobiilid.

Rehepeksumasinad auru jõul.

Rehepeksumasinad hob. jõul. (Deutsche
Werkst.).

Sahad, wedruäkked ja kultiwatorid.

TARTU PANK

Tartu - Tallinn,
Viljandi - Põltsamaa.

Kõikide panga-
operatsioonide
täitmise. 11118

Kaubanduse ja Tööstuse
o/ü „Phönix“ Tallinnas.

Wabrik: Kopli tän. 2. Kõnetr. 17-16.

Kontor ja ladu: Wana Posti tän. 8.
Kõnetr. 9-96.

Soowitab mõõdukate hindadega sein-
ja kingsepa-pappi, pergament- ja per-
gamiin-paberit, kirjutus- ja pakkpabe-
rit jne. 825

Tapeete

kõige suuremas väljawalikus
leiate alati

eri-tapeedikaupluses

Herodes & Schaefer

UUS TÄN, nr. 3, TALLINNAS. 826

Rohu kaupsid,

keemia aineid,

igat seltsi wärwisid

soowitab

F. Treublut

TALLINNAS, Pikk tän. nr. 18. 827

Nr. 500.

Nr. 500.

Riia magasin

Wiru t. 19.

Wiru t. 19.

Soowitab snures walikus mees- ja naisterahwa ülikonna ja palituriideid Inglise ja kohaliku wabr. Suur wäljawalik Inglis wihmamantleid.

11128

Riia magasin nr. 500.

Saapa tööstus ja kauplus

„Normaal”

Wäike Pärnu maantee nr. 36.

Soowitame omast töökojast saapaid tuntud headuses. --- Tellimised --- parandused. 11137

H. LUTS'U

limonadi tehase ja
õlleladu

PAIDES, Lai t. nr. 5

soowitab head
limonaati

ja kõrges hea-
duses tuntud

::: õlut :::
A. Le Coq.

9681

MESI

KÕHA

kompwekka

soowitab

GEORG STUDE.

Pikk tän. 16.

11131

Limaks

O.-Ü. „Calorica”

kuulsad

Rootsi punshid ja liköörid

on ainukesed Eestis, kes 1921. ja 1922. a. ainult

kõrgemate auhindadega

11134

kroonitud on.

Tallinn, Lai uul. 23, Telef. 15-53.

Ühisus „Gourmet”.

Wiru t. 15. - Kõnetr. 10-08.

Walmistab oma tööstuses ainult wärsketest ja heawäärtuslistest ainetest mitmesordilisi häid **worste**, milles palume tõenduda. Hinnad mõõdukad. Igapäew kella 8-st homm. oma töötoa 11130 wärsked saiad.

— KAUBAMAJA —

„MARS“

Telefon 8-53. Telefon 8-53.

TALLINNAS, Harju t. 23.

Elektrotehnika tarbeasjad. Elektrilambid, mootorid, dūnamod, igasugused elektriaparaadid. Klaasnõud engros. Majapidamise tarbeasjad. Ehitusmaterjalid.

824.

Pangakontor

M. PUNG & Co.

Wiru t. nr. 19. Tel. 7-11 ja 18-63

wõtab raha hoiule ja toimetab kõiksuguseid pangaoperatsioone. Ostab ja müüb välisvaluutat.

11129

Optika-mehaanika kauplus ja töökoda

F. HAUSEN

endine P. Rebenitz
TALLINNAS, Pikk t. 31.

KAUPLUSES SAADA:

prillid, näpitsed, lornetid, monoklid ja nende üksikud jaod, prillide meniscen klaasid kõik Nr. Nr., kiikrid, pikk-silmad, luupid, tasku-, paadi-, mootori- ja laewakompassid, õhu- ja ihusoojuse mõõtjad, ilmaklaasid, paralleeljoonelauad, juukselõikamismasinad jne.jne.

TÖÖTOAS WALMISTAKSE: kõigeparematest, väljamaa kombineeritud klaasidest arstitähtede järele igasugu prille.

PARANDATAKSE korralikult ja ruttu ülewalmimised asju, päewapildi-aparate, maamöödu-riistu jne.

TERITAKSE arsti lõikeriistu, habemenuge, kääre jne.

Kaubamaja

R. REICHMANN

Tallinnas, Pikk tän. 25.
Tel. 16-17. Tel. 16-17.

Riide-, saapa-,
pudukaupasuu-
rel ja wäiksel
möödul.

Kaupmeestele
alafisuures wäl-
jawalikus pu-
dukaupa.

11113

ESIMENE EESTLASE

A. KULL'i

paberossi kestade wabrik.

TALLINNAS, Wäike Pärnum. nr. 6

Kõnetraat 19-63.

Suitsetajad! Nõudke
A. Kull'i paberossi kes-
tasid, walmistatud kõi-
ge paremast paberist
kõige uuemate masi-
natega; saada kõigis
paremates kauplustes
wõistlemata hinda-
dega.

Aupaklikult

A. Kull.

11139

ISESÖITWAD LOKOMOBIIID.

REHEPEKSU GARNITUURID 4—14 h. j. kuulsamast Inglise Clayton & Shuttleworth'i wabrikust meie maa oludele wastawalt niiske wilja peksmiseks ehitatud.

FORDSON TRAKTORID, lähem kirjeldus uues eestikeelses kataloogis, mis nõudmise peale hinnata kätte saadetakse.

SÕIDU- ja WEOAUTOD, AUTO-OMNIBUSID.

HEINA- ja WILJANIITJAD.

WÄLJARAUDTEEDE WEDURID, ROOPAD ja muu materjaal.

IGASUGUSED KEEMIAAINED kodumaa wabrikutele.

TOIDUAINeid, nagu Ameerika nisujahu, suhkur, riis jne. peab jookswalt ladus ja müüb wõistlemata hindadega.

Wäliskaubanduse kontor

Hans Winnal

TALLINNAS, S. Tatari tän. 1

:: Telef. 3-42 & 3-72

Telegr.: Winnal-Tallinn.

:: 881